

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____

«__» _____ 2021 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____

«__» _____ 2021 р.

О.О. Шеремет

Л.В. Шірінян

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

на тему: **Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній в Україні**

Виконала: здобувачка 4 курсу, 15 група

Гончаренко Анастасія Сергіївна

(прізвище та ініціали)

Керівник: Толстенко Оксана Юріївна

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

Рецензент Кудренко Наталія Володимирівна

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____

(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
 Кафедра фінансів
 Освітній ступінь бакалавр
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва)
 Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

«   »   20   року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Гончаренко Анастасія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

- Тема роботи Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній в Україні
керівник проекту (роботи) Толстенко О.Ю., кен., доцент кафедри фінансів,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом закладу вищої освіти від «27» січня 2021 р. № 50-КС
- Строк подання здобувачем роботи 09 червня 2021 р.
- Вихідні дані до роботи підручники, навчальні посібники, монографії, періодичне видання, статті, звітність страхової компанії, Закони України про страхування
- Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
Розділ 1. Підходи до рейтингової оцінки діяльності страхових компаній
Розділ 2. Загальна характеристика та рейтингова оцінка діяльності ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ»
Розділ 3. Перспективи розвитку рейтингової оцінки страхових компаній на страховому ринку України
- Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
табл. 1. Підходи науковців до визначення поняття «рейтинг», табл. 2. Структура та динаміка капіталу ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ», табл. 3. Склад та структура активів балансу ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ», табл. 4. Аналіз пасивів балансу ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 рр., табл. 5. Показники ліквідності ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ», табл. 6. Топ-10 страховиків життя за виплатами - 2020 рік, табл. 7. Рейтинг компанії зі страхування життя за кількістю укладених договорів за 2020 рік, табл. 8. Показники рейтингування страхових компаній України за показниками платоспроможності у 2020.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Сотніченко О.А.		
II	Сотніченко О.А.		
III	Сотніченко О.А.		

7. Дата видачі завдання 27 січня 2021 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	27.01.2021	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	26.04.2021	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	17. 05.2021	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	31.05.2021	
5	Оформлення готової роботи на попередній захист	03.06.2021	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	09.06.2021	
7	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	10.06.2021	

Здобувач _____ Гончаренко А.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)Керівник роботи _____ Толстенко О.Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Гончаренко А. С. «Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній в Україні»

Кваліфікаційна робота на отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний університет харчових технологій. Київ, 2021.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню рейтингової оцінки діяльності страхових компаній в Україні.

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано мету, завдання дослідження.

У першому розділі розкрито теоретичні засади рейтингової оцінки страхових компаній, їх класифікація, підходи до формування рейтингів страхових компаній в Україні та методики оцінки діяльності страхових компаній світовими рейтинговими агентствами.

Другий розділ присвячений аналізу фінансово-економічної діяльності ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» та рейтинговій оцінці її діяльності.

У третьому розділі запропоновано напрями вдосконалення рейтингової оцінки діяльності страхових компаній.

***Ключові слова:** страхування, страхова компанія, рейтинг, рейтингова оцінка діяльності, фінансовий стан, методика рейтингової оцінки.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ПІДХОДИ ДО РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	8
1.1. Сутність і значення рейтингів в оцінці діяльності страхових компаній.....	8
1.2. Показники рейтингової оцінки діяльності страхових компаній в Україні.....	16
1.3. Методики оцінки діяльності страхових компаній світовими рейтинговими агентствами.....	24
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ».....	37
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ».....	37
2.2. Аналіз фінансового стану ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ».....	44
2.3. Місце ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» у рейтинговій оцінці діяльності страхових компаній України.....	62
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ...	70
3.1. Досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності страхових компаній.....	70
3.2. Вдосконалення рейтингової оцінки діяльності страхових компаній України.....	75
3.3. Планування використання фінансових ресурсів ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» з метою підвищення позиції страхової компанії в рейтингу.....	84
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Для забезпечення належного виконання місії та функцій страховика недостатньо виконувати лише формальні вимоги: мати ліцензію на здійснення страхових операцій, виконувати вимоги Закону України «Про страхування», зокрема у частині вимог щодо розміру статутного капіталу або маржі платоспроможності, своєчасно одержувати аудиторський висновок.

Нині успішна діяльність страхової компанії на передбачає також виконання формально необов'язкових вимог, наприклад: надання додаткової інформації для підтвердження платоспроможності та фінансової стійкості, розкриття механізму і технології управління страховою компанією тощо.

Одним з ефективних інструментів оцінювання діяльності страхових компаній є їх рейтингова оцінка. Однак, незважаючи на те, що рейтингування вже давно використовується у розвинених країнах для визначення надійності та фінансових ризиків страховика, в Україні відповідно до законодавства страхові компанії не зобов'язані проходити процедуру рейтингування та отримувати рейтингові оцінки. Проте рейтингова оцінка залишається ефективним інструментом виявлення фінансових ризиків страховика для визначення рівня його надійності. Тому питання сутності рейтингування та особливостей рейтингової оцінки страховиків є досить актуальними та потребують подальшого дослідження.

Теоретичним основам та науковим проблемам рейтингової оцінки страхової компанії присвячені наукові праці таких українських вчених, як: Г. Ф. Азаренков, М. М. Александрова, В. В. Огліх, О. В. Козьменко, Ю. Л. Логвиненко, О. В. Меренкова, Н. В. Ткаченко, Л. В. Шірінян та ін.

Багато уваги приділяється вивченню зарубіжного досвіду, створенню власних систем рейтингової оцінки страхової діяльності. Однак серед науковців

не існує єдиної думки щодо способів та системи показників рейтингової оцінки страхових компаній.

Тому потребують подальшого вдосконалення методики складання рейтингу, які мають бути пристосовані до реальної ситуації на вітчизняному страховому ринку і бути відкритими для змін.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення особливостей та основних проблем рейтингової оцінки страхових компаній України та розроблення пропозицій щодо вдосконалення рейтингової оцінки страхових компаній на прикладі ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ».

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити сутність і значення рейтингів в оцінці діяльності страхових компаній;
- дослідити показники рейтингової оцінки діяльності страхових компаній в Україні;
- вивчити методики оцінки діяльності страхових компаній світовими рейтинговими агентствами;
- надати організаційно-економічну характеристику ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ»;
- провести аналіз фінансового стану ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ»;
- визначити місце ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» у рейтинговій оцінці діяльності страхових компаній України;
- вивчити досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності страхових компаній;
- визначити напрями вдосконалення рейтингової оцінки діяльності страхових компаній;
- провести планування використання фінансових ресурсів ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» з метою підвищення позиції страхової компанії в рейтингу.

Об'єктом дослідження є система рейтингової оцінки страхової компанії.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти рейтингової оцінки діяльності страхової компанії.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: метод наукової абстракції; методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції; методи порівняння, згрупувань, вибірок; економіко-статистичний методи, зокрема, графічний, табличний, розрахунок відносних та середніх показників, горизонтальний, вертикальний аналіз фінансових звітів.

Інформаційною базою дослідження є наукові статті та монографії, законодавчі, нормативні та методичні матеріали законодавчої та виконавчої влади, офіційні статистичні дані Державного комітету статистики України, офіційні матеріали Національного банку України, статистичні дані Ліги страхових організацій України.

РОЗДІЛ 1

ПІДХОДИ ДО РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

1.1. Сутність і значення рейтингів в оцінці діяльності страхових компаній

У світовому та європейському просторі рейтингові системи оцінки набули широкого розповсюдження та застосування у самих різних сферах економічної, соціальної, політичної діяльності. Рейтингове оцінювання страхових компаній є невід'ємною складовою моніторингу ринків страхових послуг.

Для поглибленого розуміння сутності та значення рейтингової оцінки страхових компаній здійснимо ґрунтовне вивчення та уточнення термінологічного апарату в цій сфері та виокремлення основних засад, на основі яких реалізується рейтингова оцінка страховиків.

У працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері розроблення методик об'єктивного оцінювання суб'єктів господарювання чимало уваги відведено обґрунтуванню сутності поняття «рейтинг» та відмінностям його від інших, схожих, на перший погляд, категорій, таких як «ренкінг», «ранжування», «рейтингова оцінка».

Найпростішим способом отримання інформації про стан справ конкретного професійного учасника страхового ринку є ренкінг.

Ренкінг – це список компаній, упорядкований за певною ознакою. Наприклад, найчастіше страховики ранжуються за такими фінансовими показниками як: активи, капітал, обсяги страхових платежів і страхових виплат,

страхові резерви та фінансовий результат діяльності [1, с. 45]. Ранжування – це розстановка об'єктів в порядку зростання або зменшення, за будь-якою заданою ознакою.

В Україні ренкінг страховиків у 1995–1999 роках оприлюднював Укрстрахнагляд, в основному через публікації в газеті «Україна-Бізнес». Це були, як правило, показники діяльності перших 50-ти страхових компаній. Після ліквідації Укрстрахнагляду цю роль, починаючи з 2001 р., виконує «InsuranceTop» – щоквартальне видання Українського науково-дослідного інституту «Права та економічних досліджень», яке публікує ренкінги професійних учасників страхового ринку (страховиків, перестраховиків, страхових брокерів) [2, с. 802].

Поняття «рейтинг» (з англ. «to rate» – «оцінювати, визначати клас») означає порівняльну кількісну або якісну оцінку рівня визнання або авторитету; показник кредитоспроможності позичальника, тобто за допомогою рейтингу в стислій формі надається вичерпна інформація про його надійність [3, с. 15].

Поряд з поняттям «рейтинг» також використовується поняття «рейтингова оцінка». Рейтингова оцінка страховика (з англ. «rating assessment of insurer») – це цифрова або буквена оцінка, яка вирізняє страховика з-поміж інших страхових компаній і надається рейтинговим агентством або страховою компанією самостійно з урахуванням певного набору показників та ринкової ваги страховика на предмет його фінансової стійкості. Наявність рейтингу і його рівень вигідно відрізняє страховика, будучи доказом відкритості та прозорості його діяльності [2, с. 802].

У табл. 1.1 узагальнено підходи науковців до визначення поняття «рейтинг».

Як видно, при формулюванні цієї категорії використовуються різні підходи, що залежать від етимології самого слова «рейтинг» і виду оцінок, які досліджує конкретний науковець.

Виходячи з проаналізованих трактувань, поняття «рейтинг» доцільно визначати як порівняльну якісну або кількісну оцінку аналізованого об'єкта за сукупністю взаємопов'язаних характеристик.

Таблиця 1.1.

Підходи науковців до визначення поняття «рейтинг»

Автор підходу	Визначення поняття «рейтинг»
Буздалин А. В., Рубцов Б. Б. [5, с. 2; 6, с. 14]	Визначається як показник надійності
Міщенко В. І. та інші [7, с. 321]	Це аналіз оцінки фінансового стану суб'єктів підприємництва та порівняння їх між собою
Андріанова Л. Н. [8, с. 8, 20]	Рейтинг передбачає можливість співвідношення та віднесення до певного класу, категорії на основі попередніх розрахунків. Рейтинг - це оцінка якості тієї чи іншої установи
Батковський В. А. [4, с. 145]	Ієрархічно побудована система індикаторів сталого розвитку, які кількісно та якісно характеризують його опорні складові - соціально-економічні процеси, стан природного середовища, якість життя
Нагайчук Н. Г., Гончаренко О. О. [9, с. 331]	Система порівняльної оцінки з метою визначення місця організації за підсумковим інтегральним значенням показника, який комплексно характеризує інвестиційну привабливість і платоспроможність у різних сферах діяльності, у галузі, регіоні, країні, і базується на даних офіційної звітності
Готовчиков І. Ф. [10, с. 2]	Комплексна оцінка, яка проводиться за багатьма факторами, кількість яких, як і самі ці фактори, визначається окремо
Карчева Г., Камінський А. [11, с. 22].	Аналіз узагальнених груп економічних нормативів як оцінка сукупних ризиків. Рейтинг - сукупний ризик, або величина, пропорційна сукупному ризику, своєрідний індекс надійності
Гедз М. Й. та	Визначає кількісну або якісну характеристику оцінки рівня

інші [12, с. 211].	визнання в даний момент або період часу. Тобто рейтинг у стислій формі надає інформацію про надійність і кредитоспроможність позичальника чи конкретних фінансових інструментів
Шпірян Л. В. [13, с. 118].	Рейтинг – це метод порівняльної оцінки діяльності декількох підприємств галузі, регіону або конкурентів.

Подібне визначення включає основні ознаки об'єктивної рейтингової оцінки об'єкта:

- використання зіставно-порівняльних даних при формуванні оцінки;
- урахування якісних аспектів при порівнянні кількісних показників;
- рейтингова оцінка не може бути об'єктивною, якщо складається на підставі лише однієї характеристики, без урахування внутрішніх або зовнішніх факторів впливу на неї, а особливо достовірний результат буде отриманий при аналізі цих двох груп факторів.

Рейтингування (тобто присвоєння рейтингу) страхових компаній – поширений у закордонній практиці процес незалежного оцінювання, який здійснюється за визначеними правилами і методиками. Це дає змогу:

- страховим компаніям засвідчити свою фінансову надійність, можливість виконувати поточні і майбутні зобов'язання за страховими продуктами (послугами), що реалізуються;

- потенційному страхувальнику визначитися з вибором страховика не за критерієм популярності і рекламної активності, а з урахуванням ширшого спектра чинників, що впливають на якість і надійність страхового захисту;

- стати могутнім інформаційним інструментом для її інвесторів та кредиторів, оскільки очікувана ефективність діяльності, перспективи зростання страхової компанії також багато в чому обумовлені його рейтинговою оцінкою [14, с. 24].

До особливостей рейтингування відносять:

- рейтинг є інформаційним джерелом про об'єкт оцінки, враховуючи комплекс параметрів, що цікавлять одержувача інформації;
- рейтинг стимулює оцінюваний об'єкт, проводити дії щодо поліпшення свого становища;
- рейтинг дає змогу зменшити вплив суб'єктивних факторів, адже зазвичай існує їх вплив на формування думок про об'єкт оцінки;
- рейтинг може використовуватися самим об'єктом оцінки для розповсюдження та формування позитивного іміджу про себе, і, як результат, залучати нових клієнтів і партнерів [15, с. 262].

В економічній літературі виділяють такі основні функції рейтингу:

- 1) інформаційна – показник якості об'єкта;
- 2) стимулююча – мотивує на дії щодо поліпшення свого місця в рейтингу, а отже покращення відповідних критеріїв;
- 3) посередницька – служить для взаємодії між різними суб'єктами економічних відносин;
- 4) контрольна – динаміка рейтингу контролює процес досягнення цілей, поставлених перед об'єктом [16, с. 7].

Таким чином, необхідність присвоєння рейтингу надійності страхової організації обумовлена потребами як страхувальників та інших контрагентів страхової організації, так і самих страховиків. Рейтингова оцінка страхового ринку є своєрідним компромісом між страховиками, державними органами і страхувальниками. Це полягає у тім, що рейтингування страхових компаній задовольняє потреби всіх учасників страхового ринку, а отже створює взаємозв'язок між суб'єктами у даному процесі.

З позиції держави, яка покликана забезпечувати прозорість страхового ринку та подолання інформаційної асиметрії між страховиками-клієнтами і рейтинговими компаніями, достовірність та постійність складених рейтингів страхового ринку, дає можливість державним органам спостерігати за структурою страхового сектору та здійснювати опосередкований контроль. Рейтингові агентства, в свою чергу, повинні мати доступ до відносно об'єктивної інформації

про стан страхової компанії, щоб на основі отриманих даних приймати рішення щодо місця їх в рейтинговій шкалі.

Щодо страхувальників, то їм рейтинг страховика дає змогу оцінити успішність страхової компанії та уникнути необхідності проведення аналізу фінансової звітності, а також більш виважено здійснювати формування стратегії ubezpieчення життя, майна та відповідальності. Потенційний страхувальник може визначитися з вибором страховика не за критерієм популярності і рекламної активності, а з урахуванням більш широкого спектра чинників, що впливають на якість і надійність страхового захисту [14, с. 24].

Для самого страховика наявність рейтингу має велике значення, адже за умов його високого рівня це вигідно відрізняє його, будучи доказом відкритості та прозорості його діяльності для приваблення потенційних клієнтів. Також високий рейтинг засвідчує його фінансову надійність, можливість виконувати поточні і майбутні зобов'язання за страховими послугами, що реалізуються. Для страховика рейтинг сприяє:

1) зміцненню та покращенню стосунків з інвесторами та кредиторами, також формуванню позитивної репутації на фінансовому ринку, відтворенню кредитної історії, що, у свою чергу, сприяє розширенню кола потенційних інвесторів та страхувальників;

2) зменшенню вартості позикового капіталу, адже високий кредитний рейтинг дає змогу мінімізувати витрати на розміщення й обслуговування облігаційних позик;

3) ефективній PR-кампанії. Зважаючи на те, що рейтинги й короткі звіти публікуються в різних ЗМІ, вони стають доступними всім споживачам фінансової інформації;

4) спрощенню доступу до банківських кредитів.

Для інвесторів та кредиторів наявність рейтингової оцінки діяльності страхових компаній полегшує їх роботу, а також покращує якість їхньої діяльності [14, с. 24].

Отже, рейтингування є невід'ємним атрибутом високорозвиненої економіки, існування якої неможливо без прозорості. Однак, з боку страхової компанії здійснення рейтингу необхідне не тільки для залучення потенційних страхувальників, а й для проведення іншої фінансової та інвестиційної діяльності.

Така необхідність найчастіше виникає в наступних випадках:

1) при плануванні випуску корпоративних облігацій – адже основною формою страхових компаній є акціонерні товариства, а рейтинг облігацій дає змогу потенційним покупцям швидко зорієнтуватися в якості цих облігацій та сприяє успішному їх розміщенню;

2) при залученні іноземних інвестицій – наявність у страховика рейтингової історії створює сприятливу фінансову репутацію, що принципово важливо для іноземного інвестора;

3) при проведенні перестраховування – за наявності рейтингу іноземні партнери можливо запропонують більш вигідні умови розрахунків;

4) при продажу страхових послуг та розробці страхових продуктів – високий рейтинг можна розглядати як рекламу страховика, це сприяє збільшенню надходжень страхових премій;

5) при проведенні актуарних розрахунків та розробці тарифної політики – рейтинг дає можливість точно визначитись у ціні на страхову послугу;

6) при оцінці бізнесу – задля аналізу сильних та слабких сторін страхової компанії тощо [17, с. 229].

Не зменшуючи важливість рейтингів, треба зауважити, що рейтинг не вимірює конкретну величину ризику банкрутства страхової компанії, не є кількісним прогнозом його ймовірності. Рейтинг – це лише порівняльна оцінка рівнів ризику по різних страховим компаніям, спосіб зіставлення їх між собою за величинами показників, обраних як характерних. Рейтинг не вимірює абсолютну фінансову стійкість, платоспроможність, надійність компанії, не дає повної оцінки майбутнього фінансового стану страховика. Але рейтинг оцінює відносну фінансову безпеку страхувальників, які уклали договір із страховиком, і є зручним інструментом для диференціації кредитної якості страхових компаній

[13, с. 118].

Класифікацію рейтингової оцінки діяльності страхових компаній за різними ознаками можна представити у вигляді такої схеми (рис. 1.1).

Моніторинг та аналіз, а в результаті рейтингування страхового ринку, здійснюють рейтингові агентства. Рейтингові агентства, які визнано надійними відповідними органами та іншими суб'єктами ринку, мають вагоме значення на глобальних ринках страхування. Рейтингові агентства працюють під різноманітними юрисдикціями, викладеними IOSCO – міжнародною організацією комісії з цінних паперів, однак їх принципи не відображають універсального підходу, але визначають цілі найвищого рівня. Досягнення яких рейтингові агентства, регулятори, емітенти та інші учасники ринку повинні прагнути, задля покращення захисту інвесторів, а також чесності, ефективності та прозорості ринку цінних паперів та зниженню системних ризиків.

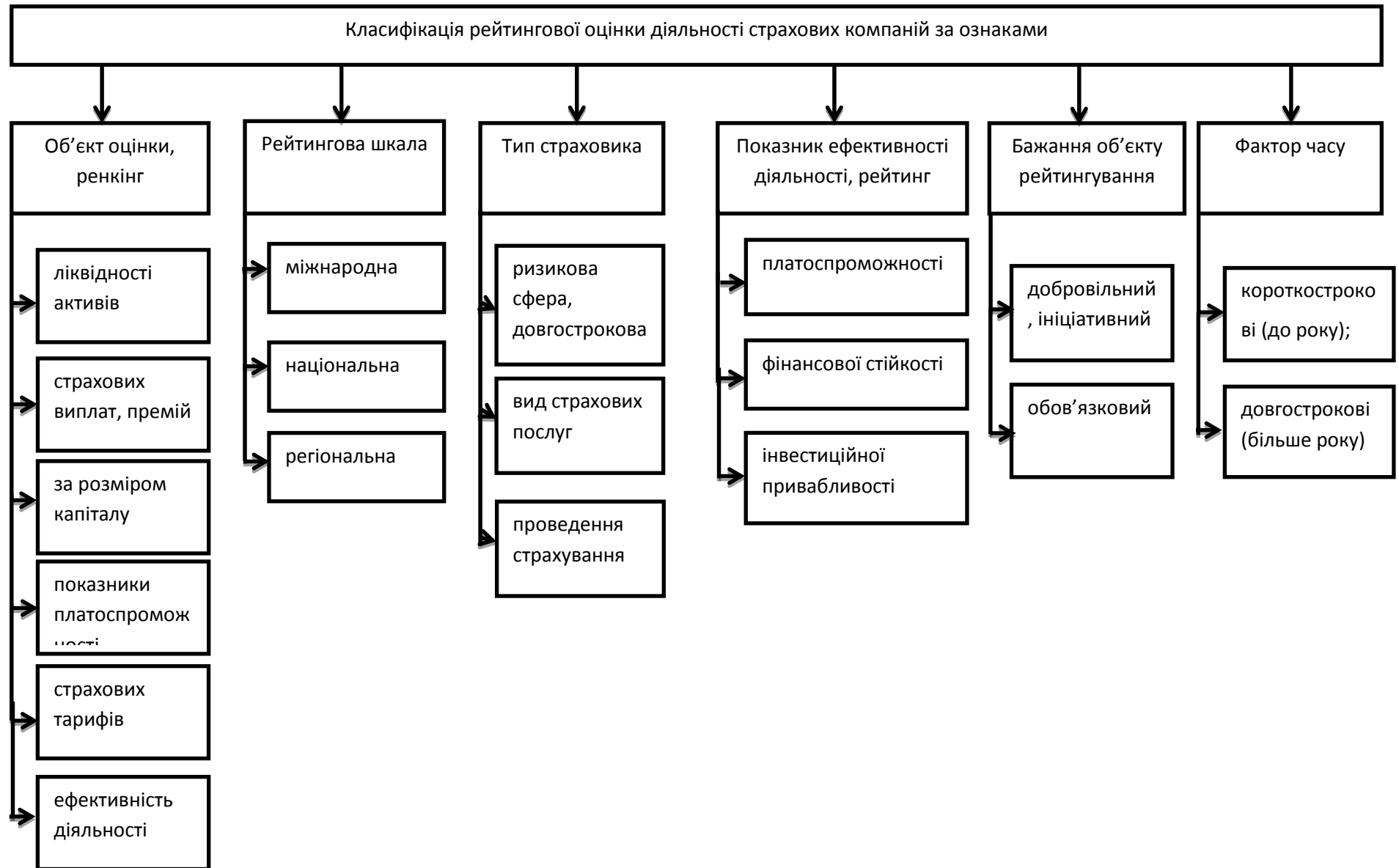

Рис. 1.1. Класифікація рейтингової оцінки діяльності страхових компаній за ознаками [17, с. 228].

Основні принципи діяльності рейтингових агентств:

- 1) якість та цілісність рейтингового процесу;
- 2) незалежність і конфлікт інтересів;
- 3) прозорість та своєчасність рейтингового розкриття;
- 4) конфіденційність інформації [3, с. 14].

Дані принципи реалізуються в залежності від особливостей розвитку кожного окремого ринку та, відповідно, чинного законодавства. В залежності від обставин, вище зазначені принципи можуть втілюватись через вимоги регуляторів ринку. Механізми втілення цих принципів потребує державне регулювання, інституційне регулювання, галузевий кодекс, також вимог до внутрішньої політики та процедури рейтингового агентства.

1.2. Показники рейтингової оцінки діяльності страхових компаній в Україні

Незважаючи на те, що рейтингування вже давно використовується у розвинених країнах для визначення надійності та фінансових ризиків страховика, в Україні відповідно до законодавства страхові компанії не зобов'язані проходити процедуру рейтингування та отримувати рейтингові оцінки.

Чи не найважливіший фактор, що гальмує адекватний розвиток страхового ринку в нашій країні – невисокий рівень прозорості в діяльності страховиків. Велика кількість страховиків вже усвідомили важливість інформаційної відкритості й готові надавати інформацію страхувальникам та інвесторам, на жаль, процеси перерозподілу власності змушують менеджмент ряду великих фінансово-промислових груп дуже обережно підходити до цього питання.

Не маючи вичерпних даних про поточний стан страховика, особливо про його реальну платоспроможність, потенційні страхувальники утримуються від страхування. Акціонери також не мають можливості вірно оцінити ризики та оптимально вибудувати взаємини з менеджментом [18, с. 210].

Все це, створює серйозні перешкоди на шляху до активізації як страхових, так і інвестиційних процесів.

На сучасному етапі не існує єдиної загальноприйнятої методики визначення рейтингу страхової компанії, яка б враховувала специфіку вітчизняного страхового ринку. Рейтинги, що формуються українськими рейтинговими агентствами, такими як «InsuranceTop», не визнаються та часто критикуються міжнародними агентствами.

До загальних недоліків вітчизняних рейтингів можна віднести:

- складання рейтингів на вузьке коло професіоналів, а не на основного споживача страхових послуг;
- незрозумілість рейтингової шкали та показників для більшості клієнтів;
- низький рівень зацікавленості рейтингами страховиків з боку клієнтів через низьку інформаційну, страхову та економічну культуру населення;
- відсутність вітчизняних загальновизнаних рейтингових агентств;
- ймовірність некоректного присвоєння рейтингу, враховуючи високу корумпованість економіки України [19, с. 12].

Нині в Україні фактично не існує системи нормативно-правових актів, що закріплюють статус та порядок оцінки діяльності страхових компаній. Окремим нормативно-правовим актом, який давав можливість здійснювати оцінку діяльності страхової компанії була методика, затверджена Розпорядженням Держфінпослуг №3755 «Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 р. [20]. Однак ці рекомендації втратили свою чинність в 2018 році [21]. А Закон України «Про страхування» не зобов'язує до обов'язкового отримання рейтингу страховими компаніями [22].

Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків були розроблені з метою стандартизації процедур здійснення аналізу діяльності страховиків. Відповідно до цієї методики здійснювався аналіз капіталу, активів, перестраховання, страхових

резервів, дохідності, ліквідності і надавалася відповідна оцінка від 1 до 4 балів, в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника.

Фактична оцінка кожного показника визначалася шляхом порівняння розрахованого значення показника з відповідною шкалою значень (враховуючи те, якими видами страхування (життя/не життя) займається страховик).

Загальна оцінка визначалася як сума фактичних оцінок по окремих показниках, помножених на відповідні коефіцієнти (враховуючи те, якими видами страхування (життя/не життя) займається страховик).

Будь-яка рейтингова оцінка страховика, здійснюється на підставі форм фінансової звітності, затверджених Міністерством фінансів України відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», тлумачень дебіторської та кредиторської заборгованості, структури запасів, основних фондів, а також форм звіту про доходи та витрати страхової компанії.

Аналіз включає оцінку як поточного фінансового стану страхової компанії, так і оцінку можливих змін цього фінансового стану в майбутньому. Складовою аналізу є огляд конкретної страхової компанії та макроекономічних тенденцій, що впливають на галузь загалом.

Для проведення рейтингової оцінки професійних учасників страхового ринку рейтинговий центр «InsuranceTop» користується Принципами діяльності рейтингових агентств, які прийняті для застосування технічним комітетом Міжнародної організації комісії з цінних паперів (IOSCO) у вересні 2003 року. Рейтингова оцінка будується відповідно до вимог Базельського Комітету та рекомендацій Міжнародної асоціації органів страхового нагляду щодо пруденційного аналізу основних параметрів страховика «CARAMELS» [23, с. 159].

Рейтинг, який складається журналом Insurance Top на підставі даних Українського науково-дослідного інституту «Права й економічних досліджень»,

публікується у періодичній пресі, на сайті журналу, дублюється на сайті Ліги страхових організацій України. Рейтинг 100 страховиків формується за такими основними показниками: валюта балансу та її темп росту; власний капітал та його частка у валюті балансу; обсяг зібраних страхових премій, зокрема за видами страхування; частка перестраховування в страхових преміях; страхові виплати, зокрема за видами страхування рівень виплат і його темп росту; обсяг страхових резервів та рівень їхнього покриття інвестиційними активами і коштами; частка компанії в загальному обсязі страхових премій по страховому ринку; розмір гарантійного фонду; розмір і структура активів.

Однак, як зазначалося вище, оцінка Insurance Top не є повноцінним рейтингом, оскільки передбачає тільки ранжирування компаній за величиною певних показників [23, с. 159]. Крім того, такий підхід не відбиває реального фінансового стану страхових компаній України. Зрозуміло, що ні розмір компанії, ні обсяг діяльності не можуть слугувати безумовними гарантами її надійності [24, с. 152]

В Україні діє також Національне рейтингове агентство «Рюрік», яким розроблено власну рейтингову систему оцінювання рівня фінансової надійності страхових компаній України. З метою оцінки окремі якісні й кількісні показники страхової компанії порівнюються з середніми показниками по страховому ринку України та з відповідними показниками страхових компаній-аналогів з бази даних Національного рейтингового агенства «Рюрік». Зазначене агентство проводить рейтингування страховиків України за такими групами показників: ліквідності та платоспроможності; збитковості; ефективності діяльності; капіталізації; перестраховування; диверсифікації страхового портфеля.

Крім цього, агентство враховує наявні додаткові показники для визначення рівня фінансової надійності страхових компаній:

- склад акціонерів та керівництва страхової компанії;
- входження страхової компанії до фінансово-промислових груп;
- можливість залучення зовнішнього фінансування з боку акціонерів, та позикового капіталу;

- відображення інформації в мережі Internet та ЗМІ, яка може негативно вплинути на ділову репутацію страхової компанії;
- накладення штрафних санкцій з боку Нацкомфінпослуг та інших регулюючих органів.

В залежності від отриманого страховою компанією сумарного балу оцінки їй присвоюється відповідний рейтинг за відповідною шкалою. Ця шкала має дев'ять класів фінансової надійності страхової компанії, чотири з яких мають «зелений колір», що означає, що вони характеризуються достатньою фінансовою надійністю порівняно з іншими українськими страховими компаніями, останні п'ять характеризуються «червоним кольором», що означає, що має місце недостатня фінансова надійність в порівнянні з іншими страховиками [25, с. 3].

Рейтингові агентства, зазвичай, використовують два основних типи рейтингів страхових компаній:

- рейтинг фінансової стабільності, які дають оцінку здатності вчасно обслуговувати пріоритетні зобов'язання перед страхувальниками та договірні зобов'язання;
- рейтинг емітента цінних паперів з фіксованим доходом.

Щодо науковців, які займаються питаннями рейтингування страхових компаній, то більшість з них використовує дані про сумарні активи або набір інших показників фінансової діяльності. Але об'єктивній оцінці заважає проблема наявності на страховому ринку значної кількості кептивних компаній та компаній, які створюються для страхування таких видів ризику, імовірність яких є практично неможливою подією. Це обумовлює необхідність проводити оцінку рейтингу страхових компаній, враховуючи в обов'язковому порядку складові, які формують активи.

Так, наприклад, М. М. Александрова аналізує фінансову стійкість страхових компаній на основі таких показників:

- вірогідності браку коштів в страховому фонді на основі коефіцієнта

Ф. Коньшина;

- коефіцієнта фінансової стійкості страхового фонду, розрахованого на основі зіставлення доходів та витрат по страховому фонду;
- рентабельності діяльності страховика [26, с. 174].

Президент Асоціації аджастерів та сюрвейерів України, І. Габідулін, у своїх працях щодо методики рейтингу діяльності страхових компаній акцентує свою увагу на показниках фінансової стійкості:

- збалансованість страхового портфеля;
- розмір прибутку від страхової діяльності;
- балансовий прибуток;
- фінансова стійкість страхового фонду;
- показник рентабельності страхових операцій;
- фінансовий та інвестиційний леверидж [27, с. 16].

Інший науковець, О. Селіверстов пропонує доповнити загальні абсолютні показники і показники платоспроможності наступними групами показників:

- 1) рівень ліквідності активів;
- 2) рівень зобов'язань за єдиним ризиком;
- 3) показники, що характеризують частку участі перестраховиків у страхових операціях;
- 4) інвестиційну діяльність страховиків;
- 5) показники оцінки досягнутих фінансових результатів за звітний період [28, с. 80].

Економіко-математичні методи рейтингуванні діяльності страхових компаній пропонує використовувати О. В. Козьменко. Так, важливими для побудови кількісної рейтингової оцінки автор вважає однофакторні або багатфакторні моделі та імовірнісний підхід і групує їх таким чином:

1. Рейтингова оцінка за одним показником (однофакторна).
2. Багатфакторна рейтингова оцінка:
  - «Z-аналіз» (модель Альтмана) – побудова рівняння множинної регресії;

- метод коефіцієнтів, метод адитивного згортання, метод експрес-оцінки, методика CAMEL – формування групи показників, які характеризують об'єкт дослідження, встановлення вагових коефіцієнтів й зведення за різними методиками до одного узагальнюючого показника;

- модель факторного аналізу – формування групи показників, виявлення залежності варіації рейтингової оцінки від варіації визначених показників, зведення до одного узагальнюючого показника;

- метод прикладного статистичного аналізу – формування групи показників, кожному із яких на основі експертної оцінки присвоюються вагові коефіцієнти. На базі отриманих результатів за всією множиною оцінюваних страхових компаній визначаються ранги страхових компаній від найменшого до найбільшого, та в результаті формується рейтингова оцінка;

3. Імовірнісні підходи до рейтингової оцінки страхових компаній:

- адаптована методика формування рейтингової оцінки на основі байєсівського підходу (тактична, короткострокова) та адаптована методика формування рейтингової оцінки на основі байєсівського підходу (стратегічна, довгострокова) – формування групи показників, які характеризують об'єкт дослідження, зведення до одного узагальнюючого показника методами теорії ймовірностей [19, с. 37]

З метою здійснення факторного аналізу автор пропонує згрупувати фінансові показники страхової компанії у вісім класів: загальні показники, сумарні активи, КАСКО, ОСАЦВ, медичне страхування, страхування вантажів і багажу, види страхування майна.

Кожен показник класу має верхній та нижній індекси. Верхній означає номер класу, нижній – номер показника в класі, страховика на страховому ринку за певним видом страхової діяльності [19, с. 37].

Власну методику рейтингової системи оцінки страхових компаній України запропонувала Л. В. Шірінян. Особливістю зазначеної методики рейтингування полягає в аналізі надійності страховика з врахуванням фінансового стану та перспектив розвитку страховика. При цьому обов'язковими умовами здійснення аналізу фінансового стану страховика є: систематичність, детальність та

здійснення аналізу в динаміці. В основу методики Л. В. Шірінян покладено шкалу оцінок, яка складається з 4 груп показників:

- 1) абсолютні показники діяльності;
- 2) показники платоспроможності;
- 3) показники ділової активності;
- 4) показники фінансової стійкості.

Загальна кількість показників становить близько 90. Особливістю методики, що відрізняє її від інших, є відокремлення аналізу страхової діяльності страхової компанії від фінансової [24, с. 152].

Ще одна вітчизняна дослідниця, Л. О. Юрченко, є автором методики рейтингової оцінки діяльності страхових компаній, в основу якої покладено систему з п'яти груп показників: платоспроможність; ліквідність; фінансова ефективність; ділова активність; інвестиційна привабливість.

Згідно з цією методикою спочатку проводяться необхідні розрахунки за всіма показниками, після чого отримані страховою компанією бали зводяться та узагальнюються, а потім її зараховують до однієї з трьох груп:

- зі стабільним фінансовим станом;
- задовільним фінансовим станом;
- незадовільним фінансовим станом.

Залежно від того, в яку групу потрапила страхова компанія, ухвалюється рішення про необхідність розробки комплексу заходів щодо стабілізації її фінансового [29, с. 98].

З викладеного вище випливає, що в методиках рейтингування діяльності страхових компаній в Україні найчастіше для аналізу використовуються показники платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності та інвестиційної привабливості страховика.

На першому етапі аналізу зазначених показників достатньо з позиції того, що потенційний страхувальник, проаналізувавши основні показники діяльності страховиків, які оприлюднюються щорічно, має змогу визначитись у виборі страховика з широкого кола компаній, які працюють на ринку. Однак для

остаточного вибору потрібна професійна рейтингова оцінка, при проведенні якої важливо поррахувати відносні фінансові показники, які незалежно від абсолютних дають можливість простежити і порівняти тенденції розвитку і потенціал страховиків.

Крім цього, важливо не тільки систематично розраховувати та порівнювати в динаміці показники фінансового стану страховиків, а й правильно їх оцінювати. З цією метою, у рейтингу мають бути рекомендовані нормативні значення показників. Нормативні значення можуть бути визначені, виходячи з прогресивної вітчизняної та світової практики страхової справи [13, с. 152].

Отже, рейтингові показники досить складні й неоднозначні. Залежно від методики різняться їхня кількість, співвідношення, взаємозалежність. Проте, не зважаючи на таку різницю, принципи такої оцінки є однаковими. Відтак під час вивчення діяльності страхової компанії аналізуються як кількісні, так і якісні показники діяльності й використовуються не тільки точні методики обчислень, але й експертні оцінки фахівців. Результатом роботи аналізу страхового ринку за будь-якою методикою – це присвоєння страховій компанії певного класу надійності.

1.3. Методики оцінки діяльності страхових компаній світовими рейтинговими агентствами

Питаннями присвоєння рейтингів страховим компаніям займаються спеціалізовані рейтингові агентства. Рівень довіри до певного агентства, отже, й до методики, яка використовується ним для присвоєння рейтингів страховим компаніям, залежить від того, наскільки часто такі рейтинги підтверджуються на практиці. Відомі міжнародні рейтингові агентства мають відповідну статистику за період близько 100 років. Безумовно, що така статистика цілком переконливо може підтвердити чи спростувати надійність методики, застосовуваної ними [30, с. 70].

Категорії страхових компаній встановлюють такі служби, як Ей. Ем. Бест Ко (A.M. Best Co.), Стендард Енд Пуърз Корп (Standard & Poor's Corp.), Мудіз Інвесторз Сервіс (Moody's Investors Service), Даф енд Фелпс Кредит Рейтинг Ко (Duff & Phelps Credit Rating Co.) і Вейс Ресеч (Weiss Research), Фітч Ай Бі Сі Ей (Fitch IBCA). Рейтинги, котрі вони складають, загальноприйняті для даної галузі і є орієнтиром при визначенні ступеня надійності та стійкості стану страхової компанії [19, с. 7].

Методики рейтингування діяльності страхових компаній у всіх рейтингових агентств досить різні. Однак, під час дослідження всі агентства здійснюють аналіз кількісних й якісних показників діяльності страховика. При цьому вони використовують не тільки власну методику обчислень, але й експертні оцінки фахівців [31, с. 44].

Аналіз страхової компанії рейтинговими агентствами, насамперед, враховує розгляд широкого спектра кількісних та якісних факторів, що впливають на фінансову стійкість страхової компанії, а саме, проведення аналізу стану страхової галузі з метою визначення ступеня галузевих ризиків для страхової компанії.

До факторів, що аналізуються, належать:

- перспективи економічного зростання, цикли ділової активності, уразливість в умовах змін і перспективи регулювання і втручання;
- проведення якісного аналізу компанії містить у собі аналіз організаційно-правової структури компанії, розміру страхової компанії, ділового потенціалу, юридичний аналіз компанії, аналіз якості інвестиційного портфеля.

За деякими методиками також проводиться SWOT-аналіз, визначення впливу бранда та гудвіла та визначення бар'єрів для вступу в ключові для компанії сектори ринку страхових послуг; проведення кількісного аналізу компанії. Найбільш важливим аспектом ведення страхового бізнесу є здатність компанії об'єктивно оцінювати ризики і управляти ними. Кількісний аналіз компанії містить у собі ряд розділів, у кожному з яких використовується ряд коефіцієнтів і показників. Вони розглядаються в перспективі й у порівнянні із середніми по

галузі і по групі основних конкурентів [19, с. 7].

Кількісний аналіз компанії проводиться за загальними розділами. До них, зазвичай, належать:

- достатність резервів – оцінка фінансової стійкості страхової компанії, що залежить від достатності власного капіталу та адекватності страхових резервів за прийнятими страховиком на себе зобов'язаннями;

- використання перестраховування аналізується за розміром частки перестраховування в загальному обсязі страхових послуг;

- ліквідність. Високий показник свідчить про здатність компанії платити за своїми зобов'язаннями, тобто про надійність компанії, водночас про пасивність компанії щодо інвестування коштів;

- інвестиційний ризик – найбільш повний аналіз інвестиційного портфеля;

- прибутковість – розгляд загальної ефективності діяльності страхової компанії на основі аналізу її фінансових результатів (фінансовий результат від основної діяльності, від інвестиційної та іншої діяльності). Кінцевий фінансовий результат діяльності страхової компанії – балансовий прибуток чи збиток;

- капіталізація і фінансування – у випадку наявності у відкритому обігу цінних паперів страхової компанії проводиться аналіз їхніх котирувань з метою вивчення рівня капіталізації. Також проводиться аналіз джерел і методів фінансування компанією своєї діяльності.

Найбільші страхові компанії світу, зазвичай, надають перевагу одержуванню рейтингів відразу в декількох рейтингових агентствах. Це пов'язано з тим, що, по-перше, якщо висновок декількох провідних компаній-експертів співпадає, то це є переконливим підтвердженням успішної діяльності компанії. По-друге, методики рейтингових агентств, як зазначалося вище, відрізняються, отже, сукупність всіх отриманих компанією рейтингових оцінок дає змогу одержати більш точний результат щодо фінансового стану компанії.

По-третє, рейтингові агентства мають різну репутацію на різних географічних та галузевих ринках.

Практично всі рейтингові агентства використовують поєднання великих та

малих літер A, B, C, D, E, F, цифр від 1 до 3, а також знаки «+» та «-» при визначенні рейтингу. Рейтингові класи, які надаються провідними світовими рейтинговими агентствами відрізняються певними характеристиками (табл. 1.2.).

Таблиця 1.2

Рейтингові класи провідних світових рейтингових агентств [31, с. 44]

Трактування рейтингу	A. M. Best	Duff & Phelps	Moody's	Standard & Poor's	Weiss	Fitch IBCA
Найвища надійність	A++, A+	AAA	Aaa	AAA	A+	AAA
Відмінна надійність	A, A-	AA+, AA, AA-	Aa1, Aa2, Aa3	AA+, AA, AA-	A, A-	AA+, AA, AA-
Дуже висока надійність	B++, B	+A+, A	A1, A2	A+, A	B+, B	A+, A
Висока надійність	B, B-	A-	A3	A-	B-	A
Задовільна надійність	C++, C+	BBB+, BBB, BBB-	Baa1, Baa2, Baa3	BBB+, BBB, BBB-	C+, C, C-	BBB+, BBB, BBB-
Низька надійність	C, C-	BB+, BB, BB-	Ba1, Ba2, Ba3	BB+, BB, BB-	D+, D, D-	BB+, BB, BB-
Дуже низька надійність	D, NA-7	B+, B, B-	B1, B2, B3	B+, B, B-	E+, E, E-	B+, B, B-
Відсутність надійності	E, F, NA-10, NA-11	CCC+, CCC, CCC-	Caа, Ca, C	CCC+, CCC, CCC-	F	CCC+, CCC, CCC-
Банкрутство	—	DD	—	CC, C, D	—	CC, C, DDD, DD

Як свідчить таблиця 1.2, вищій категорії надійності відповідають рейтинги «Ааа», «ААА», «А+»; нижчій, з поміткою «банкрутство» – рейтинги «С», «СС», «D», «DD», «DDD». Проте, не всі рейтингові агентства мають останній критерій.

Приміром, в таких агентствах як «A. M. Best», «Moody's» та «Weiss» найнижчим рівнем вважається критерій – «відсутність надійності». Знак «плюс» або «мінус» характеризує відносне положення рейтингу усередині категорії [31, с. 44].

У даний час основним рейтингом у сфері страхування є рейтинг Standard&Poor's.

Агентство «Standard & Poor's» застосовує в ході визначення рейтингу методологію, засновану на обробці найрізноманітніших кількісних та якісних даних. Здебільшого процес привласнення рейтингу об'єктивний за своєю природою, проте значна увага приділяється і суб'єктивному аналізу, враховується особиста думка експертів. Ця суб'єктивність дає змогу агентству «Standard & Poor's» включити в підсумковий рейтинг безліч нестатистичних чинників і відобразити в ньому перспективи розвитку тієї або іншої компанії. Враховуючи, що існує велика кількість різних типів страхових компаній, що працюють у різних країнах, в яких діють різні правила бухгалтерського і фінансового обліку, різні форми звітності і нормативні бази, неможливо використовувати при аналізі всіх компаній одні і ті ж методи математичного аналізу. Фахівці агентства «Standard & Poor's» намагаються використовувати певні підходи й методи математичного аналізу до всіх страховиків. Щоб отримати, наскільки це можливо, порівнянні дані, ці методи піддаються коректуванню з урахуванням умов діяльності кожної окремої компанії. Проте можна говорити про наявність одноманітної схеми аналізу, яка знаходить своє віддзеркалення у всіх рейтингах, що присвоюються агентством «Standard & Poor's» страховим компаніям. У рамках цієї рейтингової методології детально аналізуються такі питання: галузеві ризики, критичний аналіз ділового потенціалу компанії, управління і стратегія розвитку компанії, ефективність поточної діяльності, якість інвестиційного портфеля, адекватність капіталу (включаючи достатність фонду перестраховки і резервного фонду), ліквідність і гнучкість фінансової діяльності.

Для задоволення потреб емітентів, страховиків, ділових партнерів, фінансових посередників та інвесторів, що діють на українському фінансовому ринку, у 2005 році була створена українська шкала кредитного рейтингу «Standard

& Poor's», яка є інструментом для оцінки кредитоспроможності українських емітентів (емітентів боргових зобов'язань, поручителів, страхових компаній та ін.) і їх боргових зобов'язань в умовах українського фінансового ринку. Українська шкала кредитного рейтингу «Standard & Poor's» використовує традиційні символи «Standard & Poor's» з префіксом «ua» для позначення «Україна» і вказівки на призначення шкали лише для українського фінансового ринку.

Рейтинговий процес, який застосовується в цьому агентстві, складається з дев'яти етапів: 1) замовлення рейтингу страховиком; 2) підбір команди аналітиків; 3) загальне дослідження; 4) зустріч з керівництвом страховика; 5) засідання рейтингового комітету; 6) доведення рейтингу до відома страховика; 7) процес апеляція; 8) присвоєння рейтингу; 9) моніторинг діяльності страхової компанії [32, с. 20].

Згідно з рейтинговою методикою агентством досліджується та аналізується певна сукупність основних складових, які впливають на діяльність страхової компанії та визначають її місце на ринку страхових послуг (рис. 1.2.)

Рис. 1.2. Основні напрями оцінки діяльності страхових компаній [33]

Отже, процес присвоєння рейтингу агентством «Standard & Poor's» заснований на використанні значного масиву даних. Крім того, суттєве місце відводиться методам суб'єктивного аналізу, тобто до уваги береться і думка експертів. Суб'єктивна складова дає змогу агентству «Standard & Poor's» при побудові кінцевого рейтингу врахувати множину нестатичних факторів та

відобразити перспективи розвитку тієї чи іншої страхової компанії.

«Standard & Poor's» пропонує три різновиди рейтингів для аналізу фінансового стану страхової компанії [32, с. 14]:

- рейтинг можливості виконання зобов'язань за претензіями (CPA) – це публічний рейтинг, у процесі складання якого бере участь на добровільних засадах і сам страховик. Рейтингування здійснюється не менше ніж двома спеціалістами, які не лише аналізують наявну фінансову та іншу інформацію, а й проводять максимальну кількість зустрічей з управлінським персоналом страховика. Цей рейтинг не є статичним, він змінюється під впливом будь-яких відхилень у діяльності страхової компанії. Оскільки рейтинг CPA базується на використанні поточної, або наданої страховою компанією інформації, чи інформації з інших надійних джерел, яку Standard & Poor's отримує самостійно, при його складанні агентство іноді може посилатися на неперевірену аудитором бухгалтерську інформацію;

- міжнародний рейтинг платоспроможності (ISI) містить інформацію щодо фінансового стану страхової компанії, він необхідний для власників страхових полісів, цедентів і брокерів. Цей рейтинг характеризується складним аналізом публічної фінансової звітності кожного страховика або перестраховика. При цьому інформація, отримана під час бесіди з керівництвом страховика, не впливає на його підсумкову оцінку. Рейтинг ISI складається окремою групою страхових аналітиків із Лондонського відділення Standard & Poor's. Результати цього різновиду рейтингування не призначені для масового розповсюдження та публікації;

- обмежений рейтинг платоспроможності (QSR) був розроблений за ініціативою Standard & Poor's для страхових компаній США, яким не потрібний глибокий рейтинг CPA. Він базується лише на публічній інформації, не використовується суб'єктивна оцінка та не проводяться співбесіди з управлінським персоналом страховика. Рейтинг QSR присвоюється кожному страховику на індивідуальній основі без урахування впливу переваг або недоліків материнської чи дочірньої компанії.

Агентство «А.М. Best» присвоює страховим компаніям рейтинг одного з трьох видів:

- рейтинг «А.М. Best» (шкала оцінювання від А++ до F) базується на всебічному якісному та кількісному аналізі фінансової стійкості страхової компанії та результатів її діяльності;

- рейтинг фінансової стійкості (від 9 до 1) базується на кількісному аналізі фінансової стійкості та результатів діяльності компаній, що відповідають мінімальним вимогам рейтингу «А.М. Best» щодо розміру капіталу та/або досвіду роботи страховика. Підхід до побудови рейтингу дещо схожий на методіку агентства «Standard & Poor's» при складанні рейтингів ISI;

- обмежені рейтинги (від А++ до F з літерою «g») присуджуються лише страховим медичним організаціям і англійським страховикам, які відповідають вимогам агентства щодо величини капіталу та досвіду роботи, але оцінка яких проводиться за ініціативою «А.М. Best» без участі у рейтинговому процесі страховика. Рейтинг базується на кількісному аналізі фінансової стійкості компанії, результатів її діяльності та становища на ринку.

Загалом фахівці «А.М. Best» більш ретельно підходять до процесу визначення надійності компанії, відображаючи в підсумковій оцінці такі важливі якісні показники, як взаємозв'язок із материнськими (дочірніми) компаніями, залежність від учасників фінансово-промислових груп, до складу яких входить страховик, членство в пулах, асоціаціях, а також наявність перестрахового захисту [30, с. 77].

Крім того, агентство «А.М. Best» деталізованіше підходить до поділу страхових компаній залежно від розміру їх активів, відтак, і шкала оцінки діяльності страховиків, яка базується на більшій кількості даних, є повнішою у порівнянні із шкалою рейтингового агентства «Standard & Poor's». Однак через відсутність у вільному доступі методології та детального опису процесу присвоєння рейтингів агентством «А.М. Best», рейтингові методики цих двох агентств порівнювати складно [30, с. 78].

Діяльність рейтингового агентства «Moody's» із присвоєння рейтингів

страховикам ґрунтується на аналогічних принципах, при цьому аналізуються майже такі самі групи показників.

При присвоєнні рейтингу страховій компанії агентство «Moody's» аналізує всі фактори ризику й ураховує всі позиції експертів, керуючись такими принципами:

1. Акцент на довгострокову перспективу (при аналізі робиться акцент на основні фактори, від яких залежить здатність емітента погашати свої боргові зобов'язання в довгостроковій перспективі, наприклад, великі економічні спади, різка зміна стратегії керівництва компанії або зміни нормативно-правової бази. Спеціалісти агентства вважають, що рейтинги не повинні залежати від стадії ділового циклу або динаміки попиту та пропозиції або відбивати короткострокову ринкову кон'юнктуру).

2. Акцент на стабільність і передбачуваність грошових потоків (насамперед виявляються фактори, що визначають генерування грошових потоків, і особливо, їх передбачуваність і стійкість. У певних випадках проводиться аналіз чутливості до різних варіантів керування підприємством і включається в модель, що оцінюється, можливість невеликого економічного спаду, щоб визначити стійкість грошових потоків) [30, с. 68].

Методика, яку застосовує Fitch Ratings з рейтингування страхових компаній, орієнтована на те, щоб дати уявлення про основні рейтингові чинники, які Fitch розглядає при рейтингуванні компаній цього сектора, а також їх боргових зобов'язань і зобов'язань перед страхувальниками. У глобальній базовій методиці представлені загальні принципи, які належать до усіх рейтингів страхових компаній, що присвоюються Fitch, і вона доповнюється методиками по конкретних секторах.

Під час аналізу страхових компаній Fitch спирається на такі основні чинники: галузева специфіка і операційне середовище; специфіка компанії і управління ризиками; фінансові показники; стратегія менеджменту і корпоративне управління; чинники власності, підтримки і групи.

Fitch не використовує заздалегідь встановлену питому вагу по кожному з рейтингових чинників або по різних складових у межах кожного чинника, оскільки вважає, що їх питома вага може змінюватися залежно від конкретних обставин. Загалом, коли один з чинників є істотно слабкішим, ніж інші, такий слабкіший елемент має більшу вагу в аналізі [34].

Таким чином, міжнародними рейтинговими агентствами використовуються якісні та кількісні показники. Залежно від індивідуальних підходів при присвоєнні рейтингу частка якісних показників може бути більшою ніж кількісних і навпаки. Як правило, міжнародними рейтинговими агентствами досліджуються певні елементи:

1) Оцінка ринкової позиції, яка переважно є якісним показником.

Досліджується потенційний вплив оточення на подальший розвиток як страхових послуг, так і на ефективність діяльності страхових компаній та проводиться оцінка його позиції (на підставі елементів, які рейтингове агентство вважає фундаментальними) [35, с. 11].

Оцінюються такі головні елементи: можливість появи нових конкурентів, загроза появи субститутів, конкурентоспроможність страхового сектору, потенційний час виконання фінансових зобов'язань та ін.

Рейтингові агентства приділяють значну увагу аналізу ринкової позиції страховика, адже вона значно впливає на результат рейтингової оцінки. Переважно рейтингові агентства використовують порівняння діяльності страхової компанії з певними зразками, встановленими для окремих елементів. При цьому виставляються оцінки «дуже добре», «добре», «задовільно», «незадовільно». Найважливішими критеріями, які оцінюються рейтинговими агентствами є: частка на ринку та марка, сила системи дистрибуції та контроль за нею, ефективність використання технологій, якість обслуговування, досвід у продажах спеціалізованих продуктів.

2) Оцінка якості управління та стратегії страхових компаній є елементом, що характеризує якісний бік діяльності страховика.

Якість управління охоплює три елементи: якість управлінського персоналу, якість системи та процедур підтримання процесу управління, а також правильність і якість впровадженої стратегії [36, с. 14]. Для об'єктивного уявлення про страховика рейтингові агентства аналізують такі елементи: досвід управління, існуючі досягнення, а також засади успіху; стратегічні цілі, місія та завдання управління. Далі вивчається вплив стратегічних рішень на позицію страхових компаній на ринку, а також оцінка відповідності стратегії та організаційних можливостей ринковим умовам; впровадження стратегії; управління ризиком. Аналізуються фінансові цілі (консервативні, агресивні), структура капіталу, рівень допустимого ризику в діяльності компанії; організація. Оцінці піддається організаційна структура та пристосування до вимог стратегії.

3) Оцінка операційної діяльності здійснюється рейтинговими агентствами з метою виявлення її ефективності та залежності від таких параметрів: здатності компанії слідувати обраній стратегії, а також для того щоб виявити наскільки успішно компанія використовує свої сильні сторони та нівелює вплив слабких.

При визначенні ефективності операційної діяльності вивчаються такі фактори: показники збитковості як в цілому по компанії, так і по основних видах її діяльності; показники витрат; комбіновані показники як в цілому по компанії, так і по основних видах її діяльності тощо.

4) Ефективність інвестиційної діяльності. Рейтингові агентства оцінюють якість інвестиційної діяльності, зважаючи на такі показники: надійність і ліквідність інвестиційного портфеля, ступінь концентрації ризиків, загальна дохідність інвестиційного портфеля. При цьому інвестиційні вкладення повинні відповідати принципам безпечності, ліквідності, надійності та прибутковості. При оцінці інвестиційної політики страхової компанії також досліджуються: ступінь відповідності інвестиційної стратегії страхової компанії структурі її зобов'язань; ступінь впливу інвестиційної діяльності страхової компанії на її загальну дохідність.

5) Достатність власного капіталу. З метою визначення ступеня достатності капіталу для забезпечення поточної страхової діяльності компанії, зазвичай,

проводиться порівняння двох величин: поточних і майбутніх потреб у капіталі та капіталу наявного фактично. Потреба в капіталі визначається відповідно до інвестиційної політики та пропонування компанією видів страхування, а також зважаючи на рівень ризику цих двох видів діяльності, перспективи подальшого розвитку страховика, адекватність перестрахового захисту та резервів збитків.

6) Оцінка адекватності страхових резервів. Рейтингові агентства намагаються отримати якомога повнішу картину щодо методів формування страхових резервів, які використовує компанія, а також встановити рівень адекватності величини резервів страхової компанії, базуючись на даних статистики щодо збитковості страхових компаній, та динаміки збитковості страховика за звітний період.

7) Оцінка еластичності фінансової діяльності. Здійснюється, зазвичай, на базі якісних показників. При цьому порівнюють два показники: потенційну потребу страхової компанії в додатковому капіталі або ліквідності в майбутньому; доступність реальних джерел такого додаткового капіталу та ліквідності. Рейтингові агентства ретельно оцінюють імовірність перевищення можливих майбутніх виплат страхової компанії та її можливостей здійснити їх у повному обсязі в установлені строки;

8) Оцінка перестраховання. Рейтингові агентства визначають ступінь залежності страхової компанії від перестрахового захисту, тобто чи страховик займається чисто перестрахованням, чи він приймає крупні ризики, розраховуючи передати більшу їх частину в цесію; характер придбаного страхового захисту, а також методи вибору перестраховиків; участь перестраховиків у крупних виплатах.

9) Розвиненість і стійкість клієнтської бази. При цьому вивчається, наскільки вона залежить від впливу окремих страхувальників, наявності договорів на великі суми, величини частки короткострокових і розірваних договорів, а також рівня плинності клієнтської бази [37].

Таким чином, рейтинговими агентствами використовуються різні методологічні підходи. Однак процес рейтингування страхових компаній різними рейтинговими агентствами має багато спільних рис, оскільки кінцевою його

метою є оцінка фінансового стану страхової компанії на даний момент і в майбутньому. Комплексна рейтингова оцінка фінансової діяльності страховика може слугувати своєрідним індикатором його стану, що характеризує якість його управління, а також використовуватися для вдосконалення організації його діяльності.

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ»

ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» зареєстровано 28 березня 1996 року в місті Києві. Незабаром був виписаний перший договір з добровільного страхування життя, який поклав початок успішної діяльності в Україні. Повна назва організації – Приватне акціонерне товариство Українська акціонерна страхова компанія ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ».

Історія ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» тісно пов'язана з історією розвитку компанії «АСКА» та у подальшому зі страховою групою «АСКА» [38].

Страхова група «АСКА» – це об'єднання страхових компаній ПрАТ УАСК «АСКА», ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» і АТ СК «АСКО Донбас–Північний» – потужна страхова структура, лідер страхового ринку України. Склад страхової групи «АСКА» подано на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Структура Страхової групи «АСКА»

Українська страхова акціонерна компанія «АСКА» заснована в Донецьку в 1990 році. На першому етапі розвитку діяльність компанії зосереджувалась у Донецьку і Донецькій області. У 1993 рік відбулося становлення столичної штаб-квартири «АСКА» і цей рік переломним у розвитку компанії. Нині страхова компанія «АСКА» – одна з найбільших національних страхових компаній, що має розвинену мережу філій в усіх областях України.

Лідерство «АСКА» підтверджують щорічні рейтинги Уповноваженого органу, ділових видань України та нагороди конкурсів. Компанія ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» чітко позиціонується на національному ринку як одна з провідних компаній зі страхування життя, активно розвиває роботу в регіонах, діючи в мережі страхової групи «АСКА». Страхова компанія ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» бере активну участь у розробці методичних документів, Законів, нормативних актів, які сприяють тому, щоб страхування життя зайняло належне і гідне місце в економіці України.

Компанії, які входять до групи «АСКА» є членами Ліги страхових організацій України, Моторно–транспортного, Морського, Авіаційного страхових бюро України.

ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ» має право на провадження страхової діяльності у формі добровільного страхування життя на підставі ліцензії, виданої Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України. Строк дії ліцензії з 11.03.2004 безстроковий. Відповідно до ліцензії, компанія надає послуги у формі добровільного страхування життя. Порядок та умови надання послуг у формі добровільного страхування життя визначаються чинним законодавством, умовами конкретного договору страхування життя та Правилами добровільного страхування життя [38].

ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ» має офіційний сайт – aska-life.com.ua – зі зручним інтерфейсом, повною інформацією про компанію, про страхові послуги

для фізичних та юридичних осіб, містить публічну інформацію, що оновлюється кожного року.

Для досягнення мети страховою компанією сформовано організаційну структуру, під якою розуміють зв'язки, що існують між різними частинами організації.

Страхова компанія ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» має статус приватного акціонерного товариства. Загальна кількість акцій Товариства становить 19 384 900 простих іменних акцій номінальною вартістю 1,00 грн.

Згідно зведеного облікового реєстру власників цінних паперів, наданого ПАТ «Національний депозитарій України» та статуту Товариства акціонерами (власниками цінних паперів) ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» станом на 31.12.2020 року є (табл. 2.1):

Таблиця 2.1

Акціонери (власники цінних паперів) ПрАТ «УАСК АСКА - ЖИТТЯ»

Акціонери	Кількість акцій, штук	Сума внеску до СК, грн	Частка у статутному капіталі, %
Громадянин України Сосіс Олександр Йосипович	8 593 970	8 593 970	44,33331
SCM FINANCE Limited, Республіка Кіпр	10 790 928	10 790 928	55,66667
ТОВ "СКМ Фінанс", Україна	1	1	0,00001
Громадянин України Саркісов Олександр Вільгельмович	1	1	0,00001
Всього	19 384 900	19 384 900	100

Наглядова рада товариства обирається з числа акціонерів у кількості від трьох до дев'яти осіб. В ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» до Наглядової ради входять Голова Правління ПрАТ «АСКА» та керівники ПрАТ «Інвест-АСКО».

Головою Правління ПрАТ УАСК «АСКА–ЖИТТЯ» є з початку створення компанії Сосіс Олександр Йосипович. Функції голови Правління полягають в організації міжнародних контактів і координації взаємодії компанії з органами влади, проведення зустрічей з високопосадовими особами та ін. В компанії призначені кілька Заступників Голови Правління: Заступник Голови Правління, Заступник Голови Правління з розвитку, Заступник Голови Правління – головний бухгалтер, Заступник Голови Правління з інформаційного забезпечення. Кожен з цих Заступників виконує свої функції згідно з їхніми повноваженнями. Регламентація посадових обов'язків і визначення вимог щодо персоналу в компанії ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» здійснюється на підставі посадових інструкцій, кваліфікаційних карт та карт компетенції.

Організаційна структура персоналу ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» подана на рис. 2.2.

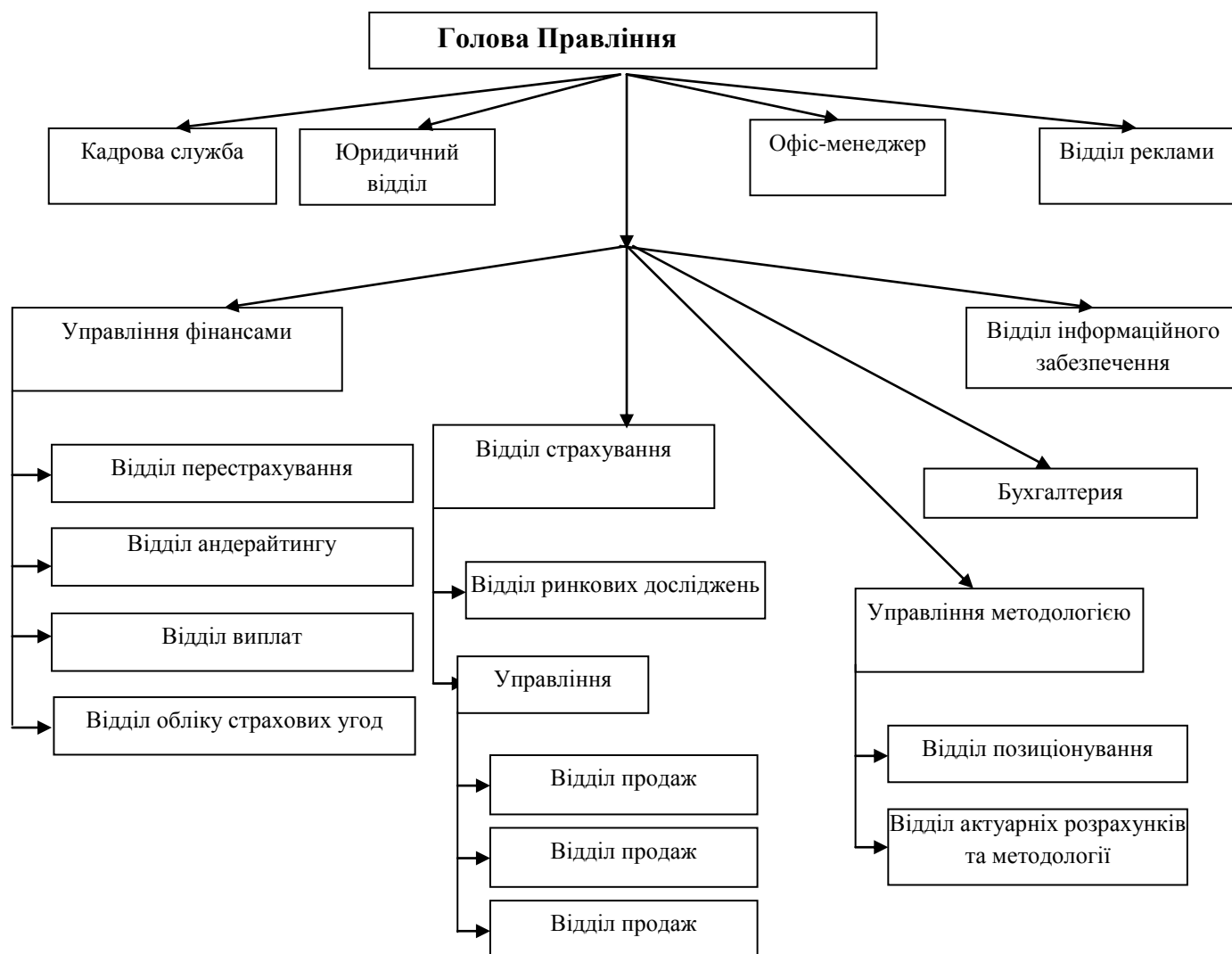

Рис. 2.2. Організаційна структура ПРАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» [38]

Посаду Генерального директора займає Пантова Олена Борисівна.

Заступнику Голови Правління з розвитку підпорядковуються всі страхові підрозділи, тобто Управління по роботі з фізичними особами, з юридичними особами, по робот з регіонами, по роботі з банками, по роботі з VIP клієнтами та ін., а також відділ маркетингу та референт.

Ревізійна комісія – контрольний орган страховика, що відстежує виконання статуту, рішень загальних зборів акціонерів, додержання чинного законодавства. Останніми роками ревізійні комісії контактують з аудиторями, що дає змогу підвищувати професійний рівень перевірок.

Загальна кількість працівників ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» поділяється на штатних і позаштатних осіб, що працюють за трудовою угодою, завжди відкриті вакансії для тих, хто хоче зробити кар'єру в сфері страхування.

Штат компанії складають співробітники страхового відділу та апарату управління, основна робота яких полягає в реалізації продуктів компанії (страхових послуг). Інформаційна система компанії на даному етапі забезпечує основні функції ведення страхового бізнесу. Завданням є максимальна автоматизація роботи персоналу компанії. На даний момент завдання інформаційної системи виконується в рамках можливостей наявного забезпечення. Інформатизацію діяльності компанії становить програмне забезпечення.

Свідченням того, що в компанії застосовуються сучасні технології є те, що у 2017 році АСКА-ЖИТТЯ, спільно зі страховою компанією АСКА, провела маркетингову компанію «ОДНИМП@ЛЬЦЕМ» по залученню нових страхових мобільних агентів та впровадила першу в Україні онлайн платформу «Портфель» за допомогою якої агенти мають можливість укласти електронні договори

страхування життя. Компанія отримала «Фінансовий Оскар 2017» від журналу «Бізнес» в номінації «Хранителі життя». З 2018 року запрацював новий канал онлайн продажів «Life Online». У 2019 році компанія розробила і впровадила новий напрям на ринку страхування життя – «Smart Life». Це – страхування життя з сервісними складовими, які суттєво збільшують привабливість договорів страхування.

Компанія стала переможцем у XV всеукраїнському конкурсі «Страхова компанія року – 2020» у спеціальній номінації «Страховий продукт року». За версією міжнародного клубу «Банкір» продукт «СтопКоронавірус» – це продукт з найпривабливішими умовами на ринку страхування життя України.

Статутний капітал розміром 19 384 900 грн. станом на 31.12.2020 року сформований у повному обсязі та сплачений виключно грошовими коштами у встановлені законодавством терміни, відповідає Статуту, який зареєстрований належним чином.

Для створення зареєстрованого статутного капіталу акціонерами не використовувались векселі, кошти, одержані в кредит, позику та під заставу, бюджетні кошти та нематеріальні активи. Несплаченого або вилученого капіталу станом на 31.12.2020 року немає.

Товариство співпрацює з надійним перестраховиком-нерезидентом, який має всі необхідні для цього ресурси та підтверджувальні документи: Це компанія General Reinsurance AG (Німеччина) реєстрація 08.04.1846р. HRB 773, рейтинг А.М. Best: A++ (Superior), Moody's Financial Strength Rating: Aa1, Standard & Poor's Claims Paying Ability Rating: AA+ ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ» було перестраховано відповідальність за 735 договорами страхування життя лише за ризиковими складовими. Станом на 31.12.2020 р. простроченої кредиторської заборгованості перед перестраховиком немає.

За даними аудиторського висновку на 31.12.2020 р Товариством дотримано:

1) Норматив платоспроможності та достатності капіталу, а саме :
Нормативний обсяг активів станом на 31.12.2020 становить: 151 996 тис. грн.
Сума прийнятних активів станом на 31.12.2020 р. становить 160 695 тис. грн. у
тому числі:

- 3 056 тис. грн. – грошові кошти на поточних рахунках;
- 74 992 тис. грн. – банківські вклади(депозити);
- 23 623 тис. грн. – нерухоме майно;
- 49 079 тис. грн. – цінні папери, що емітуються державою;
- 3 682 тис. грн – акції, що знаходяться в лістингу фондової бірж;
- 2 028 тис. грн. – облігації українських підприємств;
- 1 593 тис. грн. – дебіторська заборгованість за нарахованими відсотками (процентами) за банківськими вкладками (депозитами), цінними паперами, емітентом яких є держава;
- 2 642 тис. грн – права вимоги до перестраховика.

Сума перевищення становить 8 699 тис. грн. Норматив виконано.

2) Норматив ризиковості операцій. Нормативний обсяг активів для дотримання нормативу ризиковості розраховується як розмір страхових резервів, які розраховуються відповідно до законодавства і складає 100 143 тис. грн.
Активи, які враховано до нормативу ризиковості операцій:

- кошти на поточних рахунках – 3056 тис. грн;
- цінні папери, емітентом яких є держава – 36 100 тис. грн;
- кошти, розміщені в банках, які мають кредитний рейтинг не нижчий, ніж «АА» за національною рейтинговою шкалою – 31 987 тис грн;
- цінні папери українських підприємств (акції) – 3 004 тис. грн.;

- цінні папери українських підприємств (облігації) – 2 028 тис. грн;
- нерухоме майно – 20 028 тис. грн;
- права вимоги до перестраховика – 2 642 тис. грн.

Всього активів, врахованих до нормативу ризиковості: 105 013 тис. грн.
Норматив виконано.

3) Норматив якості активів. Сума активів, що визначаються як низько ризикові :

- цінні папери, емітентом яких є держава – 49 079 тис. грн;
- кошти, розміщені в банках, які мають кредитний рейтинг не нижчий, ніж «АА» за національною рейтинговою шкалою, крім коштів, розміщених на поточних рахунках та депозитів до запитання – 55 505 тис. грн.

Норматив обсягу активів для визначених як низько ризикові для страховика життя у розмірі 40% страхових резервів (за винятком резерву належних виплат) складає $52\,962 \times 40\% = 21\,184,8$ тис. грн. Перевищення складає: 83 828,2 тис. грн. Норматив виконано. Тобто 100% страхових резервів покриваються низько ризиковими активами.

4) Станом на 31.12.2020р Гарантійний фонд становить 56 722 тис. грн. Станом на 31.12.2020р Товариство дотримується умов забезпечення платоспроможності, встановлених Законом України «Про страхування»:

- сплачений статутний фонд в розмірі 19 385 тис. грн., що на дату сплати відповідало вимогам чинного законодавства;

Товариством на 31.12.2020 р. сформовані страхові резерви, достатні для майбутніх виплат страхових сум у розмірі 100 143 тис. грн., у тому числі:

- резерв довгострокових зобов'язань 52 962 тис. грн;
- резерв належних виплат – 47 181 тис. грн.

5) У Товаристві має місце перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним:

- Фактичний запас – 84 762 тис. грн;

- Нормативний – 2 648 тис. грн.

Сума перевищення становить 82 114 тис. грн.

Інвестиційний портфель Товариства складають боргові цінні папери – ОВДП, емітентом яких є Міністерство фінансів України, депозитні вклади в банківських установах, що мають рейтинг не нижче АА та акції українських підприємств.

2.2. Аналіз фінансового стану ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ»

Досягнення стабільного фінансового стану є однією з умов успішного розвитку компанії у майбутньому, а погіршення фінансового стану свідчить про загрозу її можливого банкрутства [39].

Розпочнемо аналіз фінансового стану ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ» з аналізу динаміки та структури капіталу, який є одним з основних джерел фінансових ресурсів компанії.

Капітал забезпечує функціонування страховика і поділяється за джерелами формування на власний і залучений. Специфіка страхової діяльності визначає склад і структуру капіталу СК, який, здебільшого, виступає у грошовій формі (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Структура та динаміка капіталу ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 рр.

Показник	Роки								Відхилення			
	2016		2017		2018		2019		2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%				
Статутний капітал	19385	9,09	19385	10,31	19385	10,27	19385	10,59	0	0	0	0
Резервний капітал	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток	19585	9,19	29707	15,80	52204	27,66	53922	29,44	10122	22497	1718	34337
Всього власний капітал	59780	28,04	69880	37,17	77067	40,83	77942	42,56	10100	7187	875	18162
Страхові резерви	141653	66,44	110375	58,70	87314	46,26	95128	51,95	-31278	-23061	7814	-46525
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	21	0,01	8	0	0	0	0	0	-13	-8	0	-21
розрахунками з бюджетом	2236	1,05	4364	2,32	4968	2,63	3909	2,13	2128	604	-1059	1673
розрахунками зі страхування	23	0,01	45	0,02	29	0,02	42	0,02	22	-16	13	19
розрахунками з оплати праці	206	0,10	181	0,10	241	0,13	120	0,07	-25	60	-121	-86
Поточні забезпечення	192	0,09	141	0,07	67	0,04	146	0,08	-51	-74	79	-46
Інші поточні зобов'язання	8060	3,78	1763	0,94	17517	9,28	4099	2,24	-6297	15754	-13418	-3961
Всього поточних зобов'язань	10738	5,04	6502	3,46	22842	12,10	8399	4,59	-4236	16340	-14443	-2339
Всього	213209	100	188018	100	188731	100	183132	100	-25191	713	-5599	-30077

З таблиці 2.2. спостерігаємо зростання власного капіталу, яке відбулося за рахунок зростання суми нерозподіленого прибутку. Протягом досліджуваного періоду нерозподілений прибуток ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» зріс на 34337 тис. грн.

У 2019 році можемо спостерігати менший темп приросту власного капіталу. Це пояснюється більш високим темпом приросту поточних зобов'язань.

Приріст валюти балансу є нестабільним. В структурі балансу питома вага власного капіталу в 2019 році становила 42,56%, що на 14,52% більше, ніж у 2016 році.

Зміна частки статутного капіталу у валюті балансу протягом досліджуваного періоду пояснюється зміною розміру всіх інших складових, оскільки розмір статутного капіталу залишався незмінним. Щодо зміни структури власного капіталу, то мало місце більший ріст нерозподіленого прибутку та його частки.

У структурі поточних зобов'язань найменшу питому вагу займає кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги. Оскільки баланс відображає залишки по рахунках на початок та кінець звітного періоду, тому використані протягом року кредитні ресурси не враховуються під час аналізу структури капіталу [40].

Внаслідок відсутності кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги питома вага поточних забезпечень зменшилась з 0,09 % у 2016 році до 0,08 % у 2019 році.

Спостерігаємо також скорочення інших поточних зобов'язань: у 2016 році їх сума становила 8060 тис. грн., що на 6 297 тис. грн менше, ніж у 2017 році. Результатом такого скорочення є зменшення розрахунків за депозитами, за страхуванням та зростання поточних зобов'язань за цінними паперами та за спеціальними видами платежів та іншими кредиторами. Але в 2019 році сума

поточних зобов'язань становила 4099 тис. грн., що на 3961 тис. грн менше, ніж в 2016 році.

Обсягу власного капіталу за 2016-2019 рр. збільшився на 18162 тис. грн.

Найменший його обсяг спостерігався у 2016 р. (59780 тис. грн.), а найбільший – у 2019 р. (77942 тис. грн.). За 2016-2019 рр. загальний обсяг власного капіталу страхової компанії збільшився на 30,38%.

Щодо позикового капіталу, то спостерігаємо, що за досліджуваний період він мав найменший обсяг у структурі капіталу страхової компанії ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ», що є позитивною тенденцією, оскільки така ситуація свідчить про незалежність страхової компанії від позикових ресурсів.

Найбільший обсяг позикового капіталу спостерігався у 2018 р. (22 842 тис. грн.), а найменший – у 2017 р. (6502 тис. грн.). за 2016-2019 роки обсяг позикового капіталу зменшився на 2339 тис. грн.

Далі проаналізуємо склад та структуру засобів ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ».

Склад та структура засобів визначається особливостями та змістом діяльності страхової компанії. Майно страхової компанії, яке є у її володінні відображається в активах страхової компанії. Для докладного аналізу складу і структури активів страхової компанії ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» всі статті активу наведені у табл. 2.3.

Як свідчать дані, загальна вартість майна у 2019 році скоротилася до 183132 тис. грн, в той час як у 2016 році вона становила 213203 тис. грн. Загалом зменшення валюти балансу у 2019 році можна оцінити негативно, адже це означає зменшення можливості страхової компанії щодо укладення нових договорів страхування. Потрібно з'ясувати, які причини вплинули на зміни валюти балансу та структуру активів страхової компанії.

Основний вплив на зменшення оборотних активів страхової компанії ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» здійснили гроші та їх еквіваленти, а також дебіторська заборгованість за розрахунками. Питома вага грошей та їх еквівалентів у структурі на кінець аналізованого періоду складала 38,94%, тоді як в 2016 році – 37,56%. Така тенденція свідчить, що страхова компанія скорочує свою діяльність.

Таблиця 2.3

Склад та структура активів балансу ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ»

Активи	2016		2017		2018		2019		Відхилення			
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
I. Необоротні активи												
Нематеріальні активи:	545	0,26	596	0,32	623	0,33	652	0,36	51	27	29	107
первісна вартість	1022	0,48	1142	0,61	1258	0,67	1403	0,77	120	116	145	381
накопичена амортизація	477	0,22	546	0,29	635	0,34	751	0,41	69	89	116	274
Незавершені капітальні інвестиції	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0
Основні засоби:	21095	9,89	21931	11,66	22713	12,03	22961	12,54	836	782	248	1866
первісна вартість	32310	15,15	34446	18,32	36813	19,51	38482	21,01	2136	2367	1669	6172
знос	11215	5,26	12515	6,66	14100	7,47	15521	8,48	1300	1585	1421	4306
інші фінансові інвестиції	43806	20,55	36491	19,41	23701	12,56	27183	14,84	-7315	-12790	3482	-16623
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0,00	31782	16,90	27513	14,58	27026	14,76	31782	-4269	-487	27026
Усього за розділом I	65446	30,70	90800	48,29	74550	39,50	77822	42,50	25354	-16250	3272	12376
II. Оборотні активи												
Запаси	51	0,02	52	0,03	65	0,03	85	0,05	1	13	20	34
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1345	0,63	678	0,36	930	0,49	1278	0,70	-667	252	348	-67
Інша поточна дебіторська заборгованість	36010	16,89	842	0,45	440	0,23	402	0,22	-35168	-402	-38	-35608
Гроші та їх еквіваленти	80069	37,56	56032	29,80	57849	30,65	71303	38,94	-24037	1817	13454	-8766
Витрати майбутніх періодів	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0
Усього за розділом II	147763	69,31	97218	51,71	114181	60,50	105310	57,50	-50545	16963	-8871	-42453
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0
Баланс	213203	100	188018	100	188731	100	183132	100	-25185	713	-5599	-30071

Аналіз динаміки дебіторської заборгованості засвідчив, що відбулося її скорочення у 2019 році на 0,07% (67тис. грн). Цю тенденцію можна оцінити позитивно, адже відбулося скорочення обсягу коштів, що вилучається із обороту компанії [40].

Водночас, зменшення абсолютної суми дебіторської заборгованості може свідчити про різні результати. З одного боку, таке зменшення може бути результатом погашення зобов'язань клієнтами та зростання платоспроможності клієнтів. З іншого – зменшення дебіторської заборгованості може свідчити про скорочення клієнтської бази страхової компанії, що, враховуючи зменшення вартості майна страхової компанії, гадається більш ймовірним.

Проведений аналіз показав, що грошові кошти та їх еквіваленти зменшились у 2019 році на 8766 тис. грн. порівняно з 2016 р. і на кінець звітного періоду їх абсолютна сума становила 71303 тис. грн. Це є негативним явищем, оскільки гроші та еквіваленти є найбільш мобільними активами страхової компанії. З цього випливає, що «АСКА-ЖИТТЯ» може зазнати невеликих труднощів із здійсненням поточних розрахунків із контрагентами.

За цей же період спостерігається зростання запасів на 34 тис. грн, що за даних умов є позитивним явищем для страхової компанії.

Необоротні активи у ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» відсутні. Це свідчить про обрану компанією не інноваційну стратегію діяльності, за якої товариство не вкладає кошти у патенти, ліцензії та іншу інтелектуальну власність.

Отже, аналіз стану та структури активів ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 роки виявив, що в страховій компанії відбулося скорочення валюти балансу у 2019 році до 183132 тис. грн. Головною причиною такого скорочення є зменшення суми оборотних активів на 11,81% у 2019 році у загальній структурі активів страхової компанії.

Далі проведемо аналіз пасивів компанії, вивчимо зміни в їх складі, структурі, оцінимо ці зміни. Результати аналізу складу та структури пасивів балансу ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» наведені у табл. 2.4.

Таблиця 2.4.

Аналіз пасиву балансу ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016 – 2019 рр.

Пасив	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		Відхилення, %			
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
I. Власний капітал												
Зареєстрований (пайовий) капітал	19385	9,09	19385	10,31	19385	10,27	19385	10,59	1,22	-0,04	0,31	1,49
Резервний капітал	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	19585	9,19	29707	15,80	52204	27,66	53922	29,44	6,61	11,86	1,78	20,26
Усього за розділом I	59780	28,04	69880	37,17	77067	40,83	77942	42,56	9,13	3,67	1,73	14,52
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	142691	66,93	111636	59,38	88822	47,06	96791	52,85	-7,55	-12,31	5,79	-14,07
III. Поточні зобов'язання і забезпечення												
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками із бюджетом	2236	1,05	4364	2,32	4968	2,63	3909	2,13	1,27	0,31	-0,50	1,09
Поточні забезпечення	192	0,09	141	0,07	67	0,04	146	0,08	-0,02	-0,04	0,04	-0,01
Доходи майбутніх періодів	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші поточні зобов'язання	8060	3,78	1763	0,94	17517	9,28	4099	2,24	-2,84	8,34	-7,04	-1,54
Усього за розділом III	10738	5,04	6502	3,46	22824	12,09	8399	4,59	-1,58	8,64	-7,51	-0,45
Баланс	213209	100	188018	100	188731	100	183132	100	-	-	-	-

Аналіз пасиву балансу нам необхідно провести для визначення ступеня залежності страхової компанії від позикових коштів та з метою виявлення резервів для забезпечення покращення її платоспроможності, визначенні зобов'язань, які можуть бути оскаржені чи припинені, оцінки оптимальності структури капіталу.

Проведений аналіз пасиву балансу дає підстави зробити висновок, що власний капітал страхової компанії збільшився на 14,52%. Це свідчить про зростання рівня фінансової незалежності страхової компанії і підвищення її потенційної здатності залучати позикові кошти на вигідніших умовах.

Довгострокові зобов'язання та забезпечення товариства скоротилися у 2019 році на 14,07% порівняно з 2016 роком, а поточні зобов'язання та забезпечення зменшились на 46 тис. грн, при цьому частка цієї статті зменшилась на 0,01%.

В 2016 р. сума нерозподіленого прибутку становила 19585 тис. грн, а в 2019 році – вже 53922 тис. грн, що на 20,26% більше. На це значно вплинуло збільшення частки нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) в структурі власного капіталу до 29,44% у 2019 році, в той час як у 2016 зазначений показник становив -9,19%.

Резервний капітал протягом досліджуваного періоду, 2016-2019 рр., був відсутній.

Проведемо аналіз ліквідності ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Показники ліквідності ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ»

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,33	1,15	1,45	1,52	-0,18	0,3	0,07	0,19
Коефіцієнт термінової ліквідності	1	1,45	1,46	1,5	0,45	0,01	0,04	0,5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	7,46	8,6	2,53	8,49	1,14	-6,07	5,96	1,03

З табл. 2.5 бачимо, що коефіцієнт загальної ліквідності, який вимірює загальну ліквідність та показує якою мірою поточні зобов'язання забезпечуються поточними активами, найменше значення мав у 2017 році (1,15), а найвище – у 2019 році (1,52). Норматив перевищено, адже відповідно до теоретичних джерел достатнім вважається, якщо зазначений показник має значення не нижче 1. До того ж, протягом 2016-2019 рр. цей показник зріс на 0,19, що позитивно характеризує діяльність товариства.

Коефіцієнт термінової (швидкої) ліквідності дає змогу оцінити здатність страхової компанії погасити короткострокові зобов'язання у випадку її критичного стану. Оптимальним вважається значення цього показника на рівні не менше 1. Виходячи з проведених розрахунків, бачимо, що значення коефіцієнта відповідає нормативному протягом досліджуваних років. В 2019 році показник зріс на 0,5 порівняно з 2016 роком, що означає здатність страхової компанії в разі необхідності швидко погасити свої короткострокові зобов'язання.

Щодо коефіцієнту абсолютної ліквідності, який вважають найбільш жорстким критерієм платоспроможності та ліквідності страхової компанії і який показує, яку частину короткострокової заборгованості вона може погасити в поточний момент або найближчим часом, у ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» він має вище значення, ніж нормативне: 7,46 – у 2016 р., 8,6 – у 2017 р., 2,53 – у 2018 р. та 8,49 у 2019 р. Достатнім вважається, якщо даний показник має значення не нижче за 1,5.

Наступним кроком є фінансовий аналіз платоспроможності страхової компанії, зміст якого полягає в абсолютному та відносному порівнянні активів як платіжних засобів з фінансовими ресурсами (зобов'язаннями), за рахунок яких відбулося її формування. Проведемо аналіз платоспроможності ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Показники платоспроможності ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ»

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Фактичний запас платоспроможності	59235	69284	76444	77290	10049	7160	846	18055
Нормативний запас платоспроможності	2104	1686	1652	1784	-418	-34	132	-320
Перевищення фактичного запасу платоспроможності над нормативним	57131	67598	74792	75506	10467	7194	714	18375

Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) визначається як різниця між обсягом матеріальних активів, за мінусом суми нематеріальних активів, і сумою зобов'язань страховика, у тому числі страхових. Остання має бути позитивною. Протягом досліджуваних років зазначений показник зріс на 18055 тис. грн і становив 77290 тис. грн на кінець 2019 року.

Нормативний запас платоспроможності страховика, що здійснює страхування життя, на будь-яку дату дорівнює величині, яка визначається шляхом множення величини резерву довгострокових зобов'язань на 0,05. Найменше значення показника спостерігаємо у 2018 році (1652 тис. грн.), а найбільше – у 2016 році (2104 тис. грн.). У 2017 році нормативний запас платоспроможності скоротився на 418 тис. грн порівняно з 2016 роком, а у 2019 році він зріс на 132 тис. грн порівняно з 2018 роком. Загалом протягом досліджуваного періоду мало місце скорочення нормативного запасу платоспроможності на 320 тис. грн.

Страхова компанія вважається платоспроможною, якщо фактичний запас платоспроможності на будь-яку дату перевищує нормативний. Саме таку ситуацію ми і спостерігаємо у ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ»

Для оцінки фінансової стійкості розрахуємо відповідні показники в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Показники фінансової стійкості за 2016-2019 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Коефіцієнт автономії	0,28	0,37	0,41	0,43	0,09	0,04	0,02	0,15
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,93	0,93	0,8	0,92	0	-0,13	0,12	-0,01
Рівень страхових резервів	0,66	0,59	0,46	0,52	-0,07	-0,13	0,06	-0,14
Рівень покриття грошовими коштами страхових резервів	0,57	0,51	1,29	1,07	-0,06	0,78	-0,22	0,5
Коефіцієнт співвідношення суми страхових платежів та суми страхових резервів	1,28	2,69	5,74	4,03	1,41	3,05	-1,71	2,75

Коефіцієнт автономії – це один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості. Його розраховують шляхом співвідношення власного капіталу компанії до всіх фінансових ресурсів. Значення показника свідчить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. У нашому випадку зазначений коефіцієнт зріс на 0,15, причиною чого було збільшення суми власного капіталу у 2017-2019 роках.

Наступний показник – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами – є індикатором здатності компанії фінансувати оборотний капітал за рахунок власних оборотних коштів. Коефіцієнт розраховують як відношення власних оборотних коштів до оборотних активів. Значення коефіцієнта показує частку власних оборотних коштів у сумі оборотних активів компанії. Протягом 2016-2019 рр. коефіцієнт мав стабільне значення (0,8-0,93). Найменшим показник був у 2018 році, оскільки відбулося скорочення оборотних активів компанії.

Рівень страхових резервів у 2018 скоротився на 0,13 порівняно з 2017 роком, але надалі, у 2019 році, відбулося його зростання на 0,06 порівняно з 2018 роком.

Щодо рівня покриття грошовими коштами страхових резервів, то протягом досліджуваних років він показав тенденцію до зростання. У 2019 році його значення становило 1,07, тобто зросло на 0,5 порівняно з 2016 роком.

Коефіцієнт співвідношення суми страхових платежів та суми страхових резервів у 2019 році скоротився на 1,71 порівняно з 2018 роком, проте протягом досліджуваного періоду зріс на 2,75.

Важливим також під час аналізу фінансового стану є аналіз показників ділової активності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Показники ділової активності ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ»
за 2016-2019 рр.**

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Коефіцієнт ділової активності	0,85	1,58	2,65	2,1	0,73	1,07	-0,55	1,25
Рівень грошових коштів в загальній сумі активів	0,38	0,3	0,6	0,56	-0,08	0,3	-0,04	0,18

Розрахований коефіцієнт ділової активності, який показує тенденцію до зростання протягом аналізованого періоду, у 2019 році становив 2,1, що на 1,25 більше ніж у 2016 році (0,85).

Оптимальне значення показника «Рівень грошових коштів в загальній сумі активів» має бути більше 0,5. У 2016 та 2017 роках зазначений показник не

відповідав умовам оптимальності, але у 2018 та 2019 роках він зріс і вже навіть перевищував оптимальне значення.

Аналіз відносних показників власного капіталу ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» представлено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

**Аналіз відносних показників власного капіталу
ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 рр.**

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Коефіцієнт рівня власного капіталу	0,28	0,37	0,41	0,43	0,09	0,04	0,02	0,15
Коефіцієнт відношення власного капіталу до зобов'язань	0,39	0,59	0,67	0,75	0,2	0,08	0,08	0,36
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,16	0,33	0,4	0,18	0,17	0,07	-0,22	0,02

Коефіцієнт рівня власного капіталу демонструє тенденцію до зростання протягом 2016-2019 рр. внаслідок зростання суми власного капіталу страхової компанії. У 2019 році коефіцієнт рівня власного капіталу «АСКА-ЖИТТЯ» становив 0,43 що на 0,15 більше, ніж у 2016 (0,28).

Коефіцієнт відношення власного капіталу до зобов'язань у 2016 році мав найнижче значення і становив 0,39, а найвище у 2019 році – 0,75, що також є наслідком зростання суми власного капіталу страхової компанії.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу показує, скільки прибутку було отримано на кожну гривню власних коштів. Цей показник є найбільш важливим індикатором для власників (акціонерів, учасників), оскільки дає змогу визначити зростання їх добробуту за звітний період. Крім того, без цього

показника не можна обійтися при оцінці вартості акцій страхової компанії, адже рентабельність власного капіталу дає можливість визначити, які дивіденди на акції очікуються або на скільки зросте вартість цих акцій. Значення коефіцієнту рентабельності власного капіталу до 2018 року демонстрували стабільну тенденцію до зростання, але в 2019 році він знизився на 0,22 порівняно з 2018 роком. Це свідчить про зниження ефективності використання власного капіталу страховою компанією.

Отже, виходячи з проведених розрахунків, можна констатувати, що ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» є фінансово надійною, стабільною та незалежною. Товариство успішно розвивається та нарощує свій власний капітал за рахунок нерозподіленого прибутку.

Вимірювання і оцінка ефективності дає змогу активно впливати на поточний стан страхової компанії і тенденції її розвитку, визначати розміри і напрями змін, виявляти найбільш важливі чинники зростання, приймати рішення щодо змін і прогнозувати їх вплив на ключові параметри. В подальшому це дозволить складати плани щодо удосконалення роботи як страхової компанії загалом, так і окремих її підрозділів.

Проведемо аналіз динаміки показників рентабельності активів за 2016-2019 роки в табл. 2.10.

Таблиця 2.10.

Показники рентабельності активів ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Чистий прибуток, тис. грн.	2243	9084	11600	1718	6841	2516	-9882	-525
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	213209	188018	188731	183132	-25191	713	-5599	-30077

Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	65446	90800	74550	77822	25354	-16250	3272	12376
Середньорічна вартість оборотних активів	147763	97218	77067	77942	-50545	-20151	875	-69821
Рентабельність активів	1,05	4,83	6,15	0,94	3,78	1,31	-5,21	-0,11
Термін окупності активів, днів	95,06	20,70	16,27	106,60	-74,36	-4,43	90,33	11,54
Рентабельність необоротних активів	3,43	10,00	15,56	2,21	6,58	5,56	-13,35	-1,22
Термін окупності необоротних активів, днів	29,18	10,00	6,43	45,30	-19,18	-3,57	38,87	16,12
Рентабельність оборотних активів	1,52	9,34	15,05	2,20	7,83	5,71	-12,85	0,69
Термін окупності оборотних активів, днів	65,88	10,70	6,64	45,37	-55,18	-4,06	38,72	-20,51

Розрахунки, подані в таблиці 2.10 дають підстави зробити висновок, що ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» є рентабельною компанією за активами. Можемо спостерігати, що відбулося зростання активів (інвестицій) протягом 2016-2017 рр. з 1,05% до 4,83%. У 2016 році на 1 гривню активів припадало 1,05 коп. прибутку, при цьому на необоротні активи – 3,43 коп., а на оборотні – 1,52 коп.; у 2017 – 4,83 коп., на необоротні – 10 коп., на оборотні 9,34 коп.; у 2018 – 6,15 коп. на всі активи, 6,43 – на необоротні, а на оборотні – 15,05.

У 2019 році відбувається зниження рентабельності активів на 5,21% порівняно з 2018 роком і значення показника становить 0,94. Протягом аналізованого періоду рентабельність активів знизилась на 0,11%. Така динаміка є наслідком одночасного зниження рівня рентабельності необоротних та зростання оборотних активів товариства у 2016-2019 роках. У 2019 році прибутковість використання необоротних активів знижується досить високими темпами – з 15,56% до 2,21%, що означає – на 1 грн. необоротних активів припадає всього лише 2,21 коп. прибутку.

Показника рентабельності необоротних активів зменшився протягом 2016-2019 років на 1,21%, що є наслідком одночасного зменшення чистого прибутку на 525 тис. грн. та зростання обсягів необоротних активів на 12376 тис. грн. В 2019 році прибутковість необоротних активів скоротилась на 1,22%.

Рентабельність оборотних активів протягом 2016-2019 років скоротилась на 20,51%. Це відбулося внаслідок зменшення чистого прибутку у більшій пропорції, ніж зменшення середньорічної вартості оборотних активів.

Динаміка показників терміну окупності активів свідчить про віддалення чи наближення до стану банкрутства. У нашому випадку зростання термінів окупності необоротних, оборотних та активів засвідчує, що ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» покращує свій фінансовий стан та створює умови для зростання прибутку.

Після оцінки рівня прибутковості активів, або впливу напрямів використання фінансових ресурсів на фінансовий результат, проведемо оцінку впливу структури капіталу. Від'ємне значення власного капіталу за умов збиткової діяльності страхової компанії не дає змоги адекватно оцінити її рентабельність.

Зменшення чистого збитку спричиняє позитивну динаміку рентабельності власного капіталу, проте збільшення нестачі власного капіталу погіршує стан компанії.

Розрахунки показників рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 роки подано в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Показники рентабельності щодо власного капіталу і зобов'язань

ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 роки

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Чистий прибуток, тис. грн.	2243,0	9084,0	11600,0	1718,0	6841,0	2516,0	-9882,0	-525,0
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	59780,0	64830,0	73473,5	77504,5	5050,0	8643,5	4031,0	17724,5
Середньорічна вартість позикового капіталу, тис. грн.	10738,0	8620,0	14672,0	15620,5	-2118,0	6052,0	948,50	4882,5
Рентабельність власного капіталу	3,75	14,01	15,79	2,22	10,26	1,78	-13,57	-1,54
Термін окупності власного капіталу, днів	26,65	7,14	6,33	45,11	-19,52	-0,80	38,78	18,46
Рентабельність позикового капіталу	20,89	105,38	79,06	11,00	84,49	-26,32	-68,06	-9,89
Термін окупності позикового капіталу, днів	4,79	0,95	1,26	9,09	-3,84	0,32	7,83	4,30

Значення показника рентабельності власного капіталу засвідчує, що чистий прибуток в 2016 році становив 3,75%, у 2017 році – зріс до 14,01%, а у 2018 році –

ще на 1,78% та становив – 15,79%, однак в 2019 році даний показник скоротився на 13,57% відносно 2018 року. Частка прибутку за останній рік скоротилась, що є негативним явищем, оскільки свідчить про зростання обсягів отриманих збитків.

Термін окупності власного капіталу зростає, що означає, що за умов збереження наявної динаміки страхова компанія прямуватиме до прибуткової діяльності.

Щодо позикового капіталу ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ», то у 2016 році на 1 грн позикового капіталу припадало – 20,89 коп. чистого прибутку, у 2017 році – на 84,49 коп. більше – 105,38, у 2018 – на 26,32 коп. менше, ніж у 2017 році, та становило – 79,06 коп., а в 2019 році – 11 коп. Оскільки частина позикового капіталу використовується і на підвищення прибутку страхової компанії, можна констатувати, що ситуація товариства погіршилася у 2018 році, тому що відбулося зростання позикового капіталу страхової компанії та скорочення чистого прибутку. Водночас у 2019 році збільшився термін окупності позикового капіталу.

Завершальним етапом аналізу фінансового стану є визначення ймовірності банкрутства. Розрахуємо ймовірність банкрутства за моделлю Альтмана у табл. 2.12 та порівняємо з критеріями (табл. 2.13).

Таблиця 2.12

Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за п'ятифакторною моделлю Альтмана

Показник	2016	2017	2018	2019
X_1	0,32	0,3	0,43	0,48
X_2	0,009	0,007	0,01	0,009
X_3	0,06	0,05	0,07	0,07
X_4	0,58	0,54	0,65	0,69
X_5	1,92	1,7	1,87	2,03
Z	2,86	2,56	3,02	3,26

Таблиця 2.13

Критерії визначення рівня загрози банкрутства

Значення Z	Вірогідність банкрутства
Менш 1,81	Дуже висока
Від 1,81 до 2,7	Висока
Від 2,7 до 2,99	Імовірність невелика
Більше 2,99	Імовірність незначна, дуже низька

За проведеними нами розрахунками можна констатувати низьку ймовірність банкрутства, про що свідчать значення показника Z , які у 2018-2019 роках мали значення більше за 2,99, що відповідає рівню незначної ймовірності банкрутства. У 2016 році показник Z мав трохи краще значення, ніж у 2018-2019 рр. і становив 2,86, що вказує на невелику ймовірність банкрутства страхової компанії.

На відміну від 2-16 та 2018-2019 рр. у 2017 році значення показника Z дорівнювало лише 2,56, що характеризувало ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» як компанію з високою ймовірністю банкрутства.

Перевіримо ймовірність банкрутства ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за моделлю Таффлера у табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за моделлю Таффлера

Показник	2016	2017	2018	2019
X_1	1,48	1,27	4,08	6,33
X_2	1,46	0,46	0,96	1,11
X_3	0,02	0,17	0,08	0,03
X_4	0,11	0,22	0,34	0,27
Z	1	0,8	2,35	3,54

З результатів розрахунків, поданих в таблиці 2.14, випливає, що показники мають значення вищі за ті, які характеризують високу ймовірність банкрутства, тобто страхова компанія ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» не схильна до банкрутства.

Загалом можна стверджувати, що ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» функціонує ефективно і не має схильності до банкрутства. Не зважаючи на те, що у 2017 році у компанії з'явилися деякі ознаки банкрутства, але завдяки ефективному фінансовому менеджменту страхової компанії, ці проблеми були розв'язані.

Нині страхову компанію можна охарактеризувати як таку, яка має доволі низьку імовірність настання банкрутства, що свідчить про стабільну роботу компанії на ринку страхування життя.

Проведений аналіз фінансового стану ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» дає підстави зробити висновок, що компанія є прибутковою та щорічно протягом аналізованого періоду отримувала додатне значення фінансового результату. За умов стабільної роботи в цьому напрямку страхова компанія здатна не лише досягти нульової рентабельності, а й підвищити темп зростання прибутку компанії.

2.3. Місце ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» у рейтинговій оцінці діяльності страхових компаній України

Використання національної рейтингової шкали набуває особливої актуальності, оскільки дає можливість враховувати особливості розвитку вітчизняних страхових компаній та адекватно оцінювати професійних учасників страхового ринку з проведенням порівняльної оцінки.

Розглянемо рейтинг страхових компаній, який представляє найбільші компанії страхування життя в Україні. Про стабільність роботи страхової компанії говорить зростання розміру страхових премій і резервів, адекватний розмір активів і власного капіталу, а також зростання кількості договорів і застрахованих громадян, тому що зростання кількості розривів договорів страхування життя говорить про критичні зміни в справах страхової компанії.

Скористаємось даними вітчизняного рейтингового центру «InsuranceTop» та визначимо місце ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» у рейтинговій оцінці діяльності страхових компаній України

Одним із головних критеріїв оцінки страхової компанії є сума зібраних премій. Що стосується ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ», то вона входить до ТОП-10 страховиків життя України та посідає шосте місце рейтингу і обсяг її валових страхових премій становить 431613 тис. грн., а це означає, що компанія є більш фінансово спроможною і вона готова відповідати за своїми зобов'язаннями перед клієнтами (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Топ-10 страховиків життя за преміями – 2020 рік [41].

№	Страхові компанії	Премії, тис. грн.
1	МЕТЛАЙФ	1 555 070
2	ТАС	680 891
3	УНІКА-ЖИТТЯ	574 530
4	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	538 282
5	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	441 262
6	АСКА-ЖИТТЯ	431 613
7	ARX LIFE	259 631
8	ФОРТЕ ЛАЙФ	97 296

9	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	92 965
10	КНЯЖА ЛАЙФ	77 247

Другим важливим показником діяльності страхових компаній є страхові виплати. Обсяг страхових виплат характеризує ступінь виконання страховими компаніями своїх зобов'язань перед клієнтами.

Оскільки страхові події відбуваються з певною ймовірністю, страхові внески, зібрані зі всіх застрахованих, і спрямовуються на виплати тим клієнтам, які зазнали втрат внаслідок настання страхового випадку.

Як свідчить таблиця 2.16, за рейтингом страхових компаній за страховими виплатами ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» посідає десяте місце, її страхові виплати становлять 7202 тис. грн., тобто страхова компанія виконує свої зобов'язання перед клієнтами.

Таблиця 2.16

Топ-10 страховиків життя за виплатами – 2020 рік [41].

№	Страхові компанії	Виплати, тис. грн.	Викупна сума, тис. грн
1	МЕТЛАЙФ	211 907	74 734
2	ТАС	135 154	28 261
3	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	133 914	37 145
4	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	41 353	13 112
5	ARX LIFE	33 990	73
6	УНІКА-ЖИТТЯ	23 775	10 577
7	КНЯЖА ЛАЙФ	20 253	7 957
8	ІНГО-ЖИТТЯ	15 122	0

9	ФОРТЕ ЛАЙФ	10 800	498
10	АСКА-ЖИТТЯ	7 202	180

Трапляються випадки, коли деякі компанії збирають за певний період великий обсяг страхових премій і посідають в рейтингах перші місця. Проте виплати у цих компаній дуже низькі. Тому про ступінь виконання страховими компаніями своїх зобов'язань перед клієнтами більш точно дає уявлення показник рівня виплат, який визначається як відношення виплачених збитків до річної суми платежів (табл. 2.17)

Таблиця 2.17

Рівень виплат Топ-10 страховиків життя у 2020 році

№	Страхові компанії	Рівень виплат, %
1	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	30,3
2	КНЯЖА ЛАЙФ	26,2
3	ТАС	19,8
4	МЕТЛАЙФ	13,6
5	ARX LIFE	13,1
6	ФОРТЕ ЛАЙФ	11,1
7	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	7,7
8	УНІКА-ЖИТТЯ	4,1
9	АСКА-ЖИТТЯ	1,7
10	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	0,3

Як показали наші розрахунки в табл. 2.17, місце розташування компаній у рейтингу за рівнем виплат відрізняється від їх позицій за рівнем премій та страхових виплат. Приміром, компанія «Метлайф», яка посідає перше місце як за

обсягом премій, так і за обсягом виплат, за рівнем виплат посідає лише четверте місце. Щодо ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ», то її позиція в ТОП-10 є передостанньою, тобто рівень виплат досить низький.

Неабияке значення відіграє для компаній зі страхування життя інвестиційна діяльність, яка пов'язана з довгостроковим вкладенням капіталу. Це придбання і продаж довгострокових активів (у вітчизняному законодавстві – необоротних активів), а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів [42].

Інвестиційний потенціал страхових організацій визначається сумою їх власних капіталів і накопичених страхових резервів, і чим довше компанія діє на ринку, тим більшу частку в структурі інвестицій повинні мати резерви. Завдяки здатності акумулювати дрібні грошові потоки і направляти їх на розвиток економіки страхові компанії перетворюються на потужного інституційного інвестора.

Від реальних результатів діяльності страховика залежить можливість виконання ним зобов'язань за договорами страхування, а тому важливу роль відіграє оцінка ризику конкретних депозитних вкладень, цінних паперів та інших видів інвестицій. Якщо інвестиційну програму обрано необґрунтовано і об'єкт інвестицій не дасть очікуваного прибутку, страховика може очікувати навіть банкрутство. Доходи від інвестиційної діяльності можуть бути використані на компенсацію збитків страхових операцій, розвиток страхової справи, споживання.

Розглянемо місце ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» у рейтингу компаній за інвестиційним доходом (табл. 2.18)

**Рейтинг компаній зі страхування життя за інвестиційним доходом
у 2020 році [41].**

№	Страхові компанії	Інвестиційний дохід за 2020 рік, тис. грн.	Страхові резерви на 31.12.20 рік, тис. грн
1	МЕТЛАЙФ	361 513	3 366 084
2	ТАС	297 745	2 910 924
3	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	229 830	3 071 501
4	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	104 240	991 601
5	УНІКА-ЖИТТЯ	31 706	909 343
6	КНЯЖА ЛАЙФ	29 837	474 263
7	КД-ЖИТТЯ	22 181	254 177
8	ФОРТЕ ЛАЙФ	13 606	199 054
9	АСКА-ЖИТТЯ	9 715	100 143
10	ARX LIFE	5 923	50 311
11	ІНГО-ЖИТТЯ	1 167	18 613
12	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	558	35 869

Як бачимо, серед перших 12-ти компаній зі страхування життя, ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» займає 9-те місце за інвестиційним доходом. Це означає, що страховальники також отримують частку цього інвестиційного доходу у межах їх договорів страхування життя.

До розміру активів регулятором висуваються певні вимоги. Так, у 2019 році набули чинності нові вимоги до якості активів страхових компаній, які були затверджені Розпорядженням [43]. Норматив якості активів – сума активів на будь-яку дату має бути не менше нормативного обсягу активів, який визначається

для страховика, який отримав ліцензію на здійснення діяльності зі страхування життя, – в розмірі 40% страхових резервів (за винятком резерву належних виплат). У рейтингу компаній зі страхування життя за розміром активів ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» займає 9-те місце (табл. 2.19).

Таблиця 2.19

**Рейтинг компаній зі страхування життя за розміром активів
у 2020 році [41].**

№	Страхові компанії	Активи на 31.12.20 рік, тис. грн	Зміни 2020/2019, %
1	МЕТЛАЙФ	3 935 265	18,5
2	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	3 446 363	23
3	ТАС	3 310 565	17
4	УНІКА-ЖИТТЯ	1 437 446	7,8
5	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	1 426 065	29,6
6	КНЯЖА ЛАЙФ	582 887	30,5
7	КД-ЖИТТЯ	319 798	14,8
8	ФОРТЕ ЛАЙФ	269 326	19,2
9	АСКА-ЖИТТЯ	192 572	5,2
10	ARX LIFE	152 903	39,4
11	ІНГО-ЖИТТЯ	101 490	13,9
12	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	86 689	5,5

Власний капітал утворює фінансову основу розвитку страхових компаній і відображається в пасиві балансу одночасно з відображенням активів або

зобов'язань, які призводять до його зміни.

До власного капіталу страхової компанії належить:

- Зареєстрований (пайовий) капітал;
- Капітал у дооцінках;
- Додатковий капітал;
- Резервний капітал;
- Нерозподілений прибуток (непокритий збиток);
- Неоплачений капітал;
- Вилучений капітал.

В таблиці 2.20 розглянемо позицію ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ» за показником «Власний капітал».

Таблиця 2.20

Рейтинг компаній зі страхування життя за власним капіталом

у 2020 році [41].

№	Страхові компанії	Власний капітал, тис. грн.
1	УНІКА-ЖИТТЯ	462 652
2	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	365 274
3	МЕТЛАЙФ	330 474
4	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	278 288
5	ТАС	256 285
6	КНЯЖА ЛАЙФ	95 278
7	АСКА-ЖИТТЯ	85 576
8	ARX LIFE	83 766

9	ФОРТЕ ЛАЙФ	63 541
10	КД-ЖИТТЯ	58 547
11	ІНГО-ЖИТТЯ	49 723
12	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	45 875

За розміром власного капіталу посідає 7-ме місце серед 12-то провідних «лайфових» компаній.

Таблиця 2.21

**Рейтинг компаній зі страхування життя за кількістю застрахованих
у 2020 році [41].**

№	Страхові компанії	Застраховано на 31.12.20 рік, осіб	У т.ч. за 2020 рік
1	МЕТЛАЙФ	860 969	3 638 498
2	ТАС	324 598	152 741
3	ARX LIFE	484 431	722 872
4	АСКА-ЖИТТЯ	285 449	87 254
5	УНІКА-ЖИТТЯ	227 104	126 470
6	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	121 719	107 171
7	ФОРТЕ ЛАЙФ	30 594	6 665
8	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	29 729	20 006
9	КНЯЖА ЛАЙФ	12 693	1 948
10	КД-ЖИТТЯ	12 251	9 288
11	ІНГО-ЖИТТЯ	10 778	12 445

За кількістю застрахованих ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» посідає четверту позицію в рейтингу, що свідчить про ефективну стратегію компанії щодо залучення клієнтів, про довіру з боку страхувальників до компанії, адже компанія давно працює на ринку та має добру репутацію.

Внаслідок залучення значної кількості клієнтів за кількістю договорів ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» також займає високу 5-ту позицію в рейтингу: за 2020 рік було укладено 80 649 договорів.

Таблиця 2.22

Рейтинг компаній зі страхування життя за кількістю укладених договорів за 2020 рік [41].

№	Страхові компанії	Кількість договорів страхування, укладених за 2020 рік
1	МЕТЛАЙФ	3 597 913
2	УНІКА-ЖИТТЯ	152 774
3	ТАС	125 953
4	РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	106 760
5	АСКА-ЖИТТЯ	80 649
6	ГРИНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	21 826
7	КД-ЖИТТЯ	9 430
8	ФОРТЕ ЛАЙФ	6 975
9	КНЯЖА ЛАЙФ	2 217
10	ІНГО-ЖИТТЯ	57
11	ARX LIFE	7

Таким чином, аналіз рейтингових позицій ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» серед 10-12 найуспішніших компаній зі страхування життя в Україні дає підстави

стверджувати, що «АСКА-ЖИТТЯ» знаходиться серед ТОП-страховиків, і в середньому займає восьму позицію за результатами рейтингів за вісьмома основними показниками діяльності страхових компаній.

Це свідчить про те, що компанія загалом є надійною та її послуги користуються попитом у страхувальників.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

3.1. Досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності страхових компаній

У результатах діяльності страхової компанії зацікавлені як потенційні страхувальники, так і бізнес-партнери. Для страхувальників такий інтерес зумовлено тим, що в умовах ринкової економіки мають місце дуже високі ризики, і, перш ніж укласти договір страхування потрібно уважно вивчити фінансовий стан компанії. Бізнес-партнерам для прийняття обґрунтованих рішень потрібна об'єктивна інформація про фінансовий стан страховика. Отримати таку інформацію можна з публічних рейтингів, які надаються спеціальними рейтинговими агентствами. Зазначені рейтинги, по-перше, дають можливість отримати незалежну оцінку платоспроможності та фінансової стійкості страхових

компаній. По-друге, вони дають змогу будь-якому користувачеві самостійно здійснювати порівняльну оцінку різних страхових компаній, не вдаючись до детального аналізу їх фінансового стану.

Підтвердженням доцільності рейтингової оцінки може слугувати те, що всі дослідження, які проводились зарубіжними вченими, підтверджують наявність зв'язку між кредитною якістю компанії та ймовірністю банкрутства: чим вищий рейтинг компанії, тим нижча ймовірність її банкрутства, і навпаки [24, с. 152].

Обов'язковим елементом інфраструктури розвиненого страхового ринку є спеціалізовані рейтингові агентства, які здійснюють незалежні оцінки надійності страхових організацій.

Світовий досвід у царині складання рейтингів налічує більше 100 років. У світі діють кілька десятків рейтингових агентств. Вважають, що світ рейтингових послуг стоїть на «трьох китах»: Moody's Investor Service (40%), Standard & Poor's Corporation (40%) та Fitch IBCA (14% світового ринку) [26].

Першим в світі агентством, що спеціалізувалось на оцінці платоспроможності та фінансової стійкості страхових компаній, є заснована ще у 1899 році Альфредом Маджилтоном Бестом компанія A.M. Best Company, Inc [44]. Донині виключною сферою діяльності цього агентства є рейтингування страхових компаній. А таке відоме рейтингове агентство як Standard & Poor's Corporation почало проводити рейтинг страховиків лише у 1983 році [1].

Для проведення процедури рейтингування необхідним є вивчення організаційної структури страхової компанії, її частки на ринку за основними видами діяльності, основних страхових продуктів, каналів збуту, бухгалтерської та іншої звітної документації за останні три - п'ять років, а також проміжних результатів її діяльності у поточному році, планових фінансових показників на наступні три - п'ять років, результатів анкетування керівників та ключових фахівців страхової організації.

Рейтингові оцінки поділяють на такі категорії:

- перша категорія: надійні рейтинги;
- друга категорія: вразливі рейтинги;
- третя категорія: неблагополучні рейтинги.

Рейтингові агентства працюють переважно на замовлення страхових компаній. Після визначення рейтингу отриманий результат надається замовнику. Аналітик описує ключові для рейтингу як позитивні, так і негативні чинники, а також надає прогноз рейтингового агентства щодо перспектив розвитку компанії. Після присвоєння рейтингу, агентство продовжує моніторинг діяльності компанії, спираючись на дані офіційної звітності та з врахуванням впливу різноманітних внутрішніх та зовнішніх чинників на розвиток страхової компанії. На підставі інформації, що надходить, рейтингове агентство може в будь-який час у разі необхідності переглянути своє рішення щодо рейтингу. Крім того, діяльність страхової компанії підлягає щорічній перевірці за певними критеріями [45].

Рейтингові агентства розвинених країн за багато років накопичили досить великий досвід щодо надання рейтингової оцінки страховикам. При цьому їх оцінка, зазвичай, ґрунтується на розрахунку та узагальненні досить значної кількості статистичних даних, які характеризують різні аспекти фінансово-економічної і професійної діяльності страховика. Більшість зарубіжних методик складання рейтингів досить докладно викладає групи кількісних і якісних показників, які використовуються при визначенні рейтингу [46].

Однак використання великої кількості показників не завжди є виправданим. Приміром, при визначенні загальних поточних тенденцій розвитку страхових компаній або побудові рейтингових оцінок для зовнішніх непрофесійних користувачів цілком достатнім є використання найбільш значимих показників, які відображають основні взаємозв'язки між окремими напрямками діяльності страховика [47, с. 91].

Водночас жодна з зарубіжних методик не розкриває критеріїв оцінки значень показників, не наводить алгоритм розрахунку підсумкового значення рейтингу, що не дає змоги перевірити ці методики на практиці, зокрема критично їх оцінити.

Проте, для того, щоб наданий рейтинг був зрозумілим для непрофесійних користувачів, зарубіжні рейтингові агентства використовують просту буквено-символьну шкалу оцінки, яка звичайно розділена на дві групи:

- рейтинги, які присвоюються надійним і фінансово стійким компаніям;
- рейтинги, які присвоюються нестійким з погляду розвитку відповідної діяльності страховикам [48, с. 46].

Розглянемо деякі аспекти зарубіжної практики рейтингових оцінок страхових компаній на прикладі США. У системі Національної асоціації страхових організацій США рейтингові показники зібрані у такі групи

- загальні показники;
- показники прибутковості;
- показники ліквідності;
- зміни у власних коштах.

Загалом рейтингові агентства США вивчають багато фінансових показників: бізнес-план, положення (умови) з ухвалення страхових ризиків і їх перестраховуванню, умови видачі полісів, стратегію маркетингу, організацію страхової компанії і її структуру, інвестиційну політику і багато інших. Крім цього, проводиться ретельний аналіз основних фінансових показників, таких як: власний капітал, страхові премії, резерви, страхові виплати, витрати на ведення справи і попереджувальні заходи, надходження (доходи) від інвестицій і т. і. Отже, рейтингові оцінки досить складні і неоднозначні [49, с. 87].

Не зменшуючи важливість рейтингів, треба зауважити, що рейтинг не вимірює конкретну величину ризику банкрутства страхової компанії, не є кількісним прогнозом його ймовірності. Рейтинг – це лише порівняльна оцінка рівнів ризику по різних страховим компаніям, спосіб зіставлення їх між собою за величинами показників, обраних як характерних. Рейтинг не вимірює абсолютну фінансову стійкість, платоспроможність, надійність компанії, не дає повної оцінки майбутнього фінансового стану страховика. Але рейтинг оцінює відносну фінансову безпеку страхувальників, які уклали договір із страховиком, і є зручним інструментом для диференціації кредитної якості страхових компаній.

Щодо перспектив розвитку рейтингової оцінки в Україні, варто зазначити, що країна має потенційну кількість страхувальників на рівні найбільших країн світу, але якісна структура фінансових коштів українських страховиків суттєво негативно відрізняється від зарубіжних. Важливою особливістю для України є те, що основний грошовий потік під час перестраховування спрямовується у країни з більш високим рівнем розвитку страхового ринку [50].

Уряд України має певні орієнтири у зовнішньому економічному середовищі і тому прагне захистити внутрішній вітчизняний ринок від відтоку капіталу. У межах цього завдання Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову «Про затвердження вимог до рейтингів фінансової надійності (стійкості) страховиків та перестраховиків-нерезидентів» від 15 жовтня 2003 р. № 1640. Згідно цього документу такими орієнтирами можуть бути оцінки надійності світових рейтингових агентств. Однак не всі страхові компанії України можуть скористатися їх послугами, оскільки останні є дуже дорогими [31, с. 44].

Водночас, міжнародні рейтингові агентства, які не спостерігають попит на свої послуги на українському ринку, не прагнуть вкладати кошти у його вивчення. Внаслідок цього, якість та глибина фінансового аналізу, який проводиться, продовжує залишатися на низькому рівні. Згідно з міжнародними стандартами рейтинг компанії не може перевищувати рейтинг країни. У зв'язку з цим виникає

ситуація, коли низький незалежний рейтинг країни фактично обмежує можливість міжнародних агентств присвоювати рейтинг українським компаніям. Таким чином, є імовірність того, що за більшу сплату кращі компанії країни отримують рейтинг, який є низьким на локальному ринку, але, насправді, це не відповідає дійсності. Але це цілком логічно з врахуванням того факту, що у порівнянні з міжнародними страховими корпораціями вітчизняні страхові компанії знаходяться на останніх сходинках рейтингової шкали.

Тому у багатьох країнах світу страхові компанії надають перевагу послугам локальних рейтингових агентств. Саме цим обумовлено розвиток локального рейтингового бізнесу останнім часом. Нині у світі діє поза 100 локальних рейтингових агентств: більше 10 у Німеччині, близько 30 у Китаї, 5 – у Японії тощо. Перевагою таких агентств є те, що вони оцінюють надійність страхових компаній не на міжнародному ринку, а на ринку, де безпосередньо здійснює свою діяльність компанія. Крім того, локальні агентства краще знаються на особливостях ділового обороту та специфіці національного бухгалтерського та статистичного обліку.

Як приклад, можна навести досвід Франції, де відповідно до закону 1982 р. «Про страхування майна будь-яких осіб (юридичних, фізичних) від наслідків стихійних лих» передбачено, що держава має складати спеціальні «плани ризику», в яких має бути зазначено, до якої зони небезпеки віднесена територія держави. При цьому в районах, які оголошені зонами ризику, непридатними для будівництва та іншої діяльності через підвищену небезпеку, відшкодування витрат від стихійного лиха не здійснюється [51].

У Великій Британії досить широкі повноваження щодо організації, контролю та втручання в оперативну діяльність страхових компаній надані спеціальному органу страхового нагляду у складі Департаменту торгівлі та промисловості. Якщо встановлено факти порушення правил страхування, то для страхової компанії передбачаються штрафні санкції і навіть закриття [52, с. 142].

Отже, нині найбільш розвинутими ринками страхових послуг є ринки США і Великої Британії, Німеччині, Китаї, Японії, Франції. Їх успішне функціонування як на внутрішньому, так і на світовому страховому ринку обумовлені такими чинниками, як досконала законодавча база та віковий досвід, наявність міцних фінансово незалежних та конкурентоспроможних страхових компаній, їх високий професійний рівень. Саме тому в цих країнах діють рейтингові агентства.

Однак поки що послуги зарубіжних рейтингових агентств не доступні українським страховим компаніям (насамперед, за ціною). Окрім того, рейтингові оцінки зарубіжних країн у багатьох випадках для вітчизняних страхових компаній не підходять [13, с. 118]. Саме тому актуальним залишається питання створення системи власної рейтингової оцінки .

3.2. Вдосконалення рейтингової оцінки діяльності страхових компаній України

Укладання договору страхування вимагає підвищеної уваги до фінансового стану компанії у зв'язку з тим, що нині в економіці України достатньо високий рівень ризиків. Для задоволення інтересів щодо фінансового стану страхової компанії всіх зацікавлених сторін потрібно, щоб фінансова стійкість, платоспроможність та інші характеристики фінансового стану, які побудовано з використанням фінансової звітності страхової компанії, мають бути доповнені інформацією про її рейтинг [24, с. 152].

Для того, щоб одержати повну інформацію про надійність страховика, його сучасний стан та перспективи розвитку, аналіз фінансового стану страховиків має бути систематичним, детальним та проводитись в динаміці.

Скористаємось рейтинговою системою оцінки страхових компаній України, розробленою Л. В. Шірінян. Як вже зазначалося в розділі 1, в основу методики

покладено шкалу оцінок, яка складається з 4 груп показників: 1) абсолютні показники діяльності; 2) показники платоспроможності; 3) показники ділової активності; 4) показники фінансової стійкості [24, с. 154].

Основою формування запропонованого рейтингу є загально доступна фінансова звітність страховика та додаткова інформація, що міститься у звітах аудиторів і додатках до бухгалтерської звітності. Під час рейтингової оцінки головну увагу має бути приділено відносним фінансовим показникам (тобто, групам 2-4), які незалежно від абсолютних дають можливість відстежити і порівняти тенденції розвитку і потенціал страховиків.

Застосуємо запропоновану рейтингову систему для рейтингу страхових компаній України та визначення у ньому місця ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ». Послідовність розрахунків така:

- 1) вибір системи показників;
- 2) оцінка кожного показника;
- 3) зведена оцінка діяльності кожного страховика в окремі групи;
- 4) зведена оцінка діяльності за всіма групами;
- 5) розташування страхових компаній у пріоритетному порядку за ступенем фінансової стійкості.

Ми обрали групи 2 та 4 – показників платоспроможності та фінансової стійкості для визначення рейтингу страхових компаній України.

Покажемо результат нашого аналізу для 10 страхових компаній України за 2020 рік за зазначеною вище методикою оцінки. Ми обрали компанії страхування життя ТОП-10 за страховими преміями, рейтинг яких нами було розглянуто в розділі 2. Така вибірка не претендує на повний аналіз стану страхового ринку. Нашою метою є лише показати методику, за якою можна здійснювати рейтинг та порівняти з рейтингом, який надається рейтинговим центром «InsuranceTop»

Таблиця 3.1.

Показники платоспроможності для рейтингу страхових компаній України
[53, с. 5].

№	Показник (назва)	Формула для розрахунку (вказівка)	Алгоритм розрахунку (за звітністю)
1	Коефіцієнт загальної (фінансової) автономії (КЗФА)	Власний капітал / Валюта балансу	$p.1495 \text{ ф.1 гр. 4} /$ $p.1900 \text{ ф.1 гр. 4}$
2	Коефіцієнт страхової автономії (КСА)	Власний капітал / Страхові резерви	$p.1495 \text{ ф.1 гр. 4} /$ $p.1530 \text{ ф.1 гр. 4}$
3	Коефіцієнт фінансової незалежності (КФН)	Власний капітал / Зобов'язання (поточні та довгострокові)	$p.1495 \text{ ф.1 гр. 4} /$ $(p.1595 + p.1695) \text{ ф.1 гр. 4}$
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності) (КАЛІ)	Абсолютно ліквідні активи (найліквідніші) / Поточні (короткострокові) зобов'язання і забезпечення	$(p.1160 + p.1165) \text{ ф.1 гр.4} /$ 1695 ф.1 гр.4
5	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття, розрахункової платоспроможності) (КПЛІ)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання і забезпечення	$p.1195 \text{ ф.1 гр.4} /$ $p.1695 \text{ ф.1 гр.4}$
6	Коефіцієнт запасу платоспроможності (рівень платоспроможності) (КЗП)	$\text{ФЗП} / \text{НЗП}_3.$ $\text{НЗП}_3 = 0,05 \text{ СР} **$	$\text{ФЗП} = (p.1300 - p.1000 - p.1595 -$ $p.1695) \text{ ф.1 гр.4.}$ $\text{НЗП}_3 = 0,05 \text{ СР} =$ $0,05 \cdot [p.1531 \text{ ф.1 гр. 4}]$

Розрахунок показників рейтингування СК подано в таблиці 3.2. та

відповідний ранг страхових компаній за проаналізованими показниками – в таблиці 3.3.

Таблиця 3.2

**Показники рейтингування страхових компаній України за показниками,
платоспроможності у 2020 році**

Показник	МЕТЛАЙФ	TAC LIFE	УНІКА- ЖИТТЯ	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	АСКА- ЖИТТЯ	ARX LIFE	ФОРТЕ ЛАЙФ	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	КНЯЖА ЛАЙФ
1. КЗФА	0,08	0,08	0,32	0,26	0,08	0,44	0,55	0,24	0,53	0,16
2. КСА	0,09	0,09	0,51	0,37	0,09	0,85	1,66	0,32	1,28	0,20
3. КФН	0,09	0,08	0,47	0,34	0,09	0,80	1,21	0,31	1,12	1,95
4. КАЛІ	5,43	17,89	12,51	14,59	0,95	18,16	9,99	22,08	7,83	32,06
5. КПЛІ	6,23	18,32	13,15	14,99	1,09	19,19	10,70	22,69	8,67	32,38
6. КЗП	1,92	1,80	10,2	7,75	1,81	32,01	40,16	6,41	25,66	4,54

Таблиця 3.3

Ранжування страхових компаній за розрахованими критеріями

Показник	МЕТЛАЙФ	TAC LIFE	УНІКА- ЖИТТЯ	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАНН Я ЖИТТЯ	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	АСКА- ЖИТТЯ	ARX LIFE	ФОРТЕ ЛАЙФ	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	КНЯЖА ЛАЙФ
----------	---------	-------------	-----------------	--------------------------------------	--	----------------	-------------	---------------	-----------------------------	---------------

1. КЗФА	8	8	4	5	8	3	1	6	2	7
2. КСА	8	8	4	5	8	3	1	6	2	7
3. КФН	8	9	5	6	8	4	2	7	3	1
4. КАЛІ	9	4	6	5	10	3	7	2	8	1
5. КПЛІ	9	4	6	5	10	3	7	2	8	1
6. КЗП	8	10	4	5	9	2	1	6	3	7
Середнє значення	8,3	7,2	4,8	5,2	8,8	3,0	3,2	4,8	4,3	4,0
Ранг	9	8	6	7	10	1	2	5	4	3

У таблиці 3.3 наведено рейтинг, який узагальнює результати аналізу лише за групою показників, які відповідають за платоспроможність. Зауважимо, що іноді траплялися випадки збігу показників для різних компаній. У такому разі компанії за цим показником визначалися як еквівалентні і отримували однаковий рейтинг, тобто розподіляли між собою одне місце.

Таблиця 3.4.

Показники фінансової стійкості для рейтингу страхових компаній України

[53, с. 6].

№	Показник (назва)	Формула для розрахунку (вказівка)	Алгоритм розрахунку (за звітністю)
1	Чистий фінансовий результат (прибуток) (ЧФР)	Прибуток (або збиток)	p.2350 (або 2355) ф.2 гр.3
2	Загальна фінансова стійкість (ЗФС)	Дохід / Витрати	[p.2011 + p.2014+ p.2110 + p.2120 + p.2200 + p.2220 + p.2240 + p.2105] ф.2 гр.3 / [p.2012 + p.2013 + (p.2014) + p.2050 + p.2070 + (p.2105) + (p.2110) + p.2130 + p.2150 + p.2180 + p.2250 + p.2255 + p.2270] ф.2 гр.3 Примітка: p.2105, 2014 та 2110 слід включати у чисельник для позитивних значень (дохід) і у знаменник у разі від'ємних значень (витрати)
3	Стійкість власного капіталу (темپ змін, темп приросту), (СВК)	Зміна власного капіталу за рік / Власний капітал на початку року	100% x {p.1495 ф.1 гр. 4 – p.1495 ф.1 гр. 3} / 1495 ф.1 гр. 3
4	Стійкість оборотних активів (темп змін, темп приросту) (СОА)	Зміна оборотних активів за рік / Розмір оборотних активів на початок періоду	100% x {p.1195 ф.1 гр. 4 – p.1195 ф.1 гр. 3} / p.1195 ф.1 гр. 3

5	Адекватність резервів преміям (АРП)	Страхові резерви / Чисті зароблені страхові премії	р.1530 ф.1 гр. 4 / р.2010 ф.2 гр. 3
6	Страхове покриття (СП)	Страхові резерви / Страхові відшкодування	р.1530 ф.1 гр. 4 / [(р.240 + р.250) Д.2 гр. 3] Або оцінка р.1530 ф.1 гр. 4 / [р.2070 ф.2 гр. 3]

Розрахунок показників рейтингування СК подані в таблиці 3.5. та відповідний ранг страхових за проаналізованими показниками – в таблиці 3.6.

Таблиця 3.5

**Показники рейтингування страхових компаній України за показниками фінансової стійкості
у 2020 році**

Показник	МЕТЛАЙФ	TAC LIFE	УНІКА- ЖИТТЯ	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	АСКА- ЖИТТЯ	ARX LIFE	ФОРТЕ ЛАЙФ	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	КНЯЖА ЛАЙФ
1. ЧФР	171922	41152	34992	76800	42148	2799	26231	585	-1503	13554
2. ЗФС	0,90	1,06	1,09	1,15	1,06	1,10	1,16	1,01	0,99	1,11
3. СВК	-6,35	-13,66	6,55	45,67	17,85	9,78	44,30	21,84	-3,19	60,17
4. СОА	-58,62	16,65	-10,23	35,79	22,98	-11,76	39,06	36,12	15,92	44,16
5. АРП	2,20	4,33	1,59	1,87	8,19	0,23	0,20	2,05	0,39	6,19
6. СП	15,88	17,81	26,79	20,60	21,47	13,57	1,48	18,43	Немає виплат	16,84

Таблиця 3.6

Ранжування страхових компаній за розрахованими критеріями

Показник	МЕТЛАЙФ	TAC LIFE	УНІКА- ЖИТТЯ	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	АСКА- ЖИТТЯ	ARX LIFE	ФОРТЕ ЛАЙФ	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	КНЯЖА ЛАЙФ
----------	---------	-------------	-----------------	-------------------------------------	---------------------------------------	----------------	-------------	---------------	-----------------------------	---------------

1. ЧФР	1	4	5	2	3	8	6	9	10	7
2. ЗФС	8	5	4	2	5	4	1	6	7	3
3. СВК	9	10	7	2	5	6	3	4	8	1
4. СОА	10	6	8	4	5	9	2	3	7	1
5. АРП	4	3	7	6	1	9	10	5	8	2
6. СП	7	5	1	3	2	8	9	4	10	6
Середнє значення	6,5	5,5	5,3	3,2	3,5	7,3	5,2	5,2	8,3	3,3
Ранг	7	6	5	1	3	8	4	4	9	2

Важливо не тільки систематично розраховувати та порівнювати в динаміці показники фінансового стану страховиків, а й правильно їх оцінювати. З цією метою рекомендують нормативні значення відносних показників. Критерії та нормативи для розрахованих показників наведено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Критерії та нормативи для наведених рейтингових показників

[53, с. 7].

№		Напря м бажаних змін (зростання ↑, падіння ↓)	Орієнто вне позитивне значення
платоспроможність			
1	Загальна автономія	↑	> 0,2
2	Страхова автономія	↑	> 1
3	Фінансова незалежність	↑	> 1
4	Абсолютна ліквідність	↑	> 0,2
5	Поточна ліквідність	↑	> 1
6	Запас платоспроможності	↑	> 1,25. ФЗП >НЗП не менше 1 млн євро
7	Достатність капіталу	↑	> 1
фінансова стійкість			
1	Чистий фінансовий результат (прибуток)	↑	>0
2	Загальна фінансова стійкість	↑	> 1
3	Стійкість власного капіталу (темп змін), %	↑	> інфляція за рік (5% у 2020 році)
4	Стійкість оборотних активів (темп змін), %	↑	> інфляція за рік (5% у 2020 році)
5	Адекватність резервів преміям	↑	>0,25
6	Страхове покриття	↑	> 1

Узагальнимо систематизовані дані рейтингу страхових компаній України у вигляді наступної таблиці, де компанії розташовані не випадково, а впорядковано, тобто відповідно до отриманого місця у загальному рейтингу (табл. 3.8). Водночас покажемо окремими колонками результати рейтингу за показниками платоспроможності та за показниками фінансової стійкості

Таблиця 3.8

**Узагальнений рейтинг страхових компаній України
за групою показників платоспроможності та фінансової стійкості**

Страхова компанія (назва)	Рейтинг за показниками платоспроможності	Рейтинг за показниками фінансової стійкості	Місце у загальному рейтингу
КНЯЖА ЛАЙФ	3	2	1
ARX LIFE	2	4	2
PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	7	1	3
АСКА-ЖИТТЯ	1	8	4
ФОРТЕ ЛАЙФ	5	4	4
УНІКА-ЖИТТЯ	6	5	5
ГРАВЕ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	10	3	6
ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	4	9	6

TAC LIFE	8	6	7
МЕТЛАЙФ	9	7	8

Підсумковий результат рейтингу визначався як середнє арифметичне серед місць, які отримали страхові компанії при розрахунку показників фінансової стійкості. Вагомі множники для показників цих груп дорівнюють одиниці. Розрахунки здійснювалися лише за тими показниками, які можна було визначити на підставі опублікованих даних.

З отриманих результатів рейтингу можна побачити, що перші три місця посіли відповідно «КНЯЖА ЛАЙФ», «ARX LIFE», «PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ». На четвертому місці опинилися «АСКА-ЖИТТЯ» та «ФОРТЕ ЛАЙФ», а п'яту позицію посіла «УНІКА-ЖИТТЯ». Серед 10 компаній, які аналізовано за звітними даними 2020 року, зазначені п'ять компаній мають найбільшу платоспроможність та фінансову стійкість.

Варто зазначити, що рейтинг не дає повної картини щодо абсолютної надійності страхової компанії. Тобто, йдеться не про абсолютні характеристики, а про відносні. За результатами наших розрахунків 8-ме місце «МЕТЛАЙФ» не означає, що вона є абсолютно фінансово нестійкою. Однак, якщо порівнювати її, приміром, з компанією «КНЯЖА ЛАЙФ», яка посіла перше місце, то, зрозуміло, що «КНЯЖА ЛАЙФ» має суттєві переваги щодо фінансової стійкості. Саме таку функцію виконує рейтинг – показати найкращих порівняно з іншими. На підставі вищесказаного, цілком можливо, що останні за рейтингом компанії теж є фінансово стійкими.

Крім цього, за результатами рейтингу за відносними показниками позиції страхових компаній у рейтингу відрізняються від тих, які враховувались при визначенні їх місця в рейтингу за абсолютними показниками. Так, досліджувана нами компанія ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» за абсолютними показниками мала 8-му позицію в рейтингу, а за відносними, які, на наш погляд, є більш показовими – четверту.

Отже, описана та використана вище методика рейтингової системи оцінки страхових компаній України дає змогу оптимізувати механізми функціонування і регуляції ринку страхових послуг та підвищити фінансову надійність страхування. Рейтинг дає змогу відокремити вдалих страховиків України від менш успішних страхових компаній.

На основі отриманого рейтингу власники або керівники страхових компаній можуть удосконалити страхову, маркетингову, інвестиційну політику, а саме: 1) переглянути й оцінити страхові ризики; 2) скоротити дебіторську та кредиторську заборгованість; 3) переглянути структуру активів; 4) скоригувати тарифні ставки; 5) удосконалити методи інвестування резервів; 6) провести консолідацію фінансових можливостей шляхом злиття з іншими страховими компаніями; 7) використовувати додаткові можливості реалізації страхових договорів [24, с. 162].

3.3. Планування використання фінансових ресурсів ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» з метою підвищення позиції страхової компанії в рейтингу

Як зазначалося нами у попередньому розділі одним з найважливіших джерел фінансових ресурсів страхової компанії є власний капітал. Однак специфіка діяльності страхової компанії передбачає активне використання і позикових коштів.

Оптимальну структуру капіталу кількісно визначити неможливо. Однак можна знайти приблизне її значення, розраховане на підставі чинників впливу та власного практичного досвіду страхової компанії, яке максимально наближає планову структуру до оптимального значення.

Оптимальну структуру капіталу, тобто співвідношення між позиковими коштами і власним капіталом, можна визначити за допомогою ефекту фінансового важеля (левериджу) (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Визначення оптимальної структури капіталу

ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» у 2016-2019 роках

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
					2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2016
Обсяг власного капіталу, тис. грн.	59780	69880	77067	77942	10100	7187	875	18162
Обсяг позикового капіталу, тис. грн.	10738	6502	22842	8399	-4236	16340	-14443	-2339
Загальний обсяг капіталу, тис. грн.	70518	76382	99909	86341	5864	23527	-13568	15823
Структура капіталу								
Власний капітал, %	84,77	91,49	77,14	90,27	6,71	-14,35	13,14	5,50
Позиковий капітал, %	15,23	8,51	22,86	9,73	-6,71	14,35	-13,14	-5,50

Плече фінансового важеля	5,57	10,75	3,37	9,28	5,18	-7,37	5,91	3,71
Коефіцієнт рентабельності активів	1,05	4,83	6,15	0,94	3,78	1,31	-5,21	-0,11
Ставка банківського відсотка, %	21,00	21,00	21,00	21,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ставка податку на прибуток, %	18,00	18,00	18,00	18,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Дані табл. 3.9 засвідчують, що структура капіталу ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» в досліджуваному періоді є оптимальною, оскільки в структурі капіталу страхової компанії переважає власний капітал над позиковим. Найбільша питома вага в структурі саме власного капіталу спостерігається у 2017 році (91,49%), а найменше – у 2018 році і становить 77,14%.

Таблиця 3.10

Прогноз ефекту фінансового левериджу для на 2020 рік

Показник	Варіант розрахунку					
	1	2	3	4	5	6
Обсяг власного капіталу, тис. грн	77942	77942	77942	77942	77942	-
Можливий обсяг позикового капіталу, тис. грн.	-	33404	25981	77942	181865	77942
Загальний обсяг капіталу, тис. грн.	77942	111346	103923	155884	259807	77942
Структура капіталу						
Власний капітал, %	100	70	75	50	30	0
Позиковий капітал, %	0	30	25	50	70	100
Коефіцієнт рентабельності активів	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94
Ставка банківського відсотка, %	24	24	24	24	24	24
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18	18

Сума податку на прибуток, тис. грн.	309,24	309,24	309,24	309,24	309,24	309,24
Обсяг чистого прибутку, тис. грн.	1718	1718	1718	1718	1718	1718
Податковий коректор фінансового левериджу	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
Диференціал фінансового левериджу	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
Плече фінансового важеля	0,00	2,33	3,00	1,00	0,43	-
Ефект фінансового левериджу	0,00	1,34	1,72	0,57	0,25	0,00

Ефектом фінансового левериджу називають підвищення рентабельності власних коштів, тобто фінансовий леверидж характеризує ефективність використання позикових коштів, залучених підприємством. Ефект фінансового левериджу відображає рівень рентабельності власного капіталу за різних варіантів структури капіталу.

Згідно даних таблиці 3.10 можна стверджувати, що страховій компанії ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» недоцільно залучати позикові кошти. Це пов'язано з порівняно низькою економічною рентабельністю активів та несприятливою ситуацією на ринку позикових коштів. В страховій компанії спостерігається позитивний ефект фінансового левериджу, оскільки під час рецесії ефект фінансового важеля набуває додатних значень за незмінної рентабельності ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ».

Якщо компанія буде надмірно нарощувати позикові кошти, то може призвести до зростання їх вартості та порушення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності. З метою підвищення прибутковості власних коштів, компанії необхідно не тільки залучити, а й ефективно розпорядитися позиковим капіталом. Правильність таких дій керівництва страхової компанії і показав ефект фінансового важеля.

Аналіз даних табл. 3.10 засвідчив, що найвище значення ефекту фінансового левериджу досягається при співвідношенні власного капіталу до позикового 75% до 25%, і становить 1,72.

З метою отримання прибутку страхова компанія ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» розміщує кошти математичних резервів на депозити банків та облігації внутрішньо-державної позики. Надаймо прогноз на розміщення цих коштів у банківські депозити та облігації терміном до 2020 року.

«АСКА-ЖИТТЯ» обирає банківську установу для вкладення коштів, враховуючи забезпечення максимальної дохідності. Водночас, з метою мінімізації фінансового ризику при інвестуванні коштів на депозитні вклади в банківські установи компанія диверсифікує свої вклади. Диверсифікація полягає в обранні трьох банків, які пропонують на ринку банківських послуг найбільш вигідні та надійні для страхової компанії депозитні програми.

Прогноз доходів від інвестування коштів на депозитні рахунки банків подано в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Прогноз доходів від інвестування коштів на депозитні рахунки банків на 2020р.

Банк	Відсоткова ставка, %	Сума внеску, тис. грн	Питома вага в загальній сумі депозитів, %	Майбутня вартість депозиту, тис. грн	Сума нарахованих відсотків, тис. грн
ПАТ «ПУМБ»(загальний)	6,5	10 000	50	10 650	650
ПАТ «ПУМБ»(корпоративний)	9	10 000	50	10 900	900
ПАТ АБ «Укргазбанк»	7	5 000	25	5350	350
АТ «Альфа банк»	6,5	5 000	25	5325	325
Всього		20 000	100	21 575	1 575

Припустимо, що загальна сума внесків становить 20000 тис. грн, тоді майбутня вартість депозиту становитиме 21575 тис. грн, а сума інвестиційного доходу у вигляді нарахованих відсотків – 1575 тис. грн.

У 2020 році для збільшення інвестиційного прибутку ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» планує розмістити кошти на депозитні рахунки українських банків у таких обсягах:

- ПАТ АБ «Укргазбанк» 5000 тис. грн, що складає 25% від загальної суми внесків на депозитні рахунки;

- АТ «Альфа банк» на вклад 5000 тис. грн, що складає 25% всіх депозитних вкладень;

- ПАТ «ПУМБ» на вклад в сумі 10000 тис. грн, що складає 50% від загальної суми внесків на депозитні рахунки.

Оскільки ПАТ «ПУМБ» та страхова компанія ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» мають спільного акціонера та створюють спільну фінансову групу, банк пропонує для «АСКА-ЖИТТЯ» більш вигідні умови. Для порівняння: юридичним особам на загальних умовах банк пропонує відсоткову ставку за депозитом на 12 місяців – 6,5%, а страховій компанії ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» на корпоративних умовах депозитну ставку на 2,5% більше, тобто 9%. За таких умов майбутня вартість депозиту буде більшою на 250 тис. грн.

У 2020 році компанією заплановано інвестувати 2800 тис. грн в облігації інших емітентів. Прогноз доходів від інвестування грошових коштів в облігації подано в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Прогноз доходів від інвестування коштів в облігації на 2020р.

Банк	Відсоткова	Сума внеску,	Питома вага в	Майбутня вартість	Сума нарахованих
------	------------	--------------	---------------	-------------------	------------------

	ставка, %	тис. грн	загальній сумі облігацій, %	облігацій, тис. грн	відсотків, тис. грн
«Кредобанк»	5,2	1200	42,9	1262,4	62,4
«Сітібанк»	5	750	26,8	787,5	37,5
ПАТ «ПУМБ»	4,9	850	30,3	891,65	41,65
Всього		2800	100	2 941,55	141,55

Отже, бачимо, що найбільша ставка дохідності 5,2% запропонована по облігаціях «Кредобанку», в який «АСКА-ЖИТТЯ» планує інвестувати 1200 тис. грн, що становить 42,9% коштів страхових резервів, призначених для інвестування в облігації. В облігації «Сітібанку» планується інвестувати 750 тис. грн, що становить 26,8% страхових резервів, а в ПАТ «ПУМБ» – 30,3% або 850 тис. грн страхових резервів. Загалом від інвестування коштів в облігації інших емітентів у 2020 році очікується отримання додаткового інвестиційного доходу в розмірі 141,55 тис. грн.

Покажемо в табл. 3.13 план доходів від інвестування коштів страхових резервів страхової компанії у 2020 році.

Таблиця 3.13

План доходів від інвестування коштів страхових резервів

ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» на 2020 рік

Вид інвестицій	2020 рік
Середньорічна сума інвестицій, тис. грн.	22 800
Сума інвестицій отримано від:	
банківських вкладів, тис. грн.	1575
облігацій, тис. грн.	141,55
Разом доходів	1716,55

Процент доходу на вкладений капітал	7,5
-------------------------------------	-----

Таким чином, очікується, що розміщення коштів страхових резервів в обсязі 22800 тис. грн принесе страховій компанії ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» інвестиційний дохід в розмірі 1716,55 тис. грн: у тому числі сума доходу на банківські вкладення становитиме 1575 тис. грн, а на облігації – 141,55 тис. грн. При цьому процент доходу на вкладений капітал становитиме 7,5%.

Такі позитивні результати дадуть змогу покращити ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» свій фінансовий стан, що вплине на підвищення її позиції в рейтингу серед страхових компаній, які здійснюють страхування життя в Україні.

ВИСНОВКИ

За результатами, одержаними в кваліфікаційній роботі, можна зробити такі висновки та пропозиції.

1. Розкрито сутність і значення рейтингів в оцінці діяльності страхових компаній. Поняття «рейтинг» (з англ. «to rate» – «оцінювати, визначати клас») означає порівняльну кількісну або якісну оцінку рівня визнання або

авторитету; показник кредитоспроможності позичальника, тобто за допомогою рейтингу в стислій формі надається вичерпна інформація про його надійність.

Рейтингова оцінка страховика – оцінка, яка вирізняє страховика з-поміж інших страхових компаній і надається рейтинговим агентством або страховою компанією з урахуванням певного набору показників та ринкової ваги страховика на предмет його фінансової стійкості. Наявність рейтингу і його рівень вигідно відрізняє страховика, будучи доказом відкритості і прозорості його діяльності. Саме рейтингування досить щільно впливає на рух фінансових ресурсів страховиків, як і будь-якого іншого суб'єкта господарювання.

Виділяють п'ять основних функцій рейтингу: інформаційну, стимулюючу, посередницьку, контрольну.

Розглянуто класифікацію рейтингової оцінки діяльності страхових компаній за різними ознаками.

2. Досліджено показники рейтингової оцінки діяльності страхових компаній в Україні. Розкрито показники рейтингової оцінки діяльності страхових компаній в Україні, які використовують вітчизняні рейтингові агентства, а також такі, які використовують у своїх методиках вітчизняні вчені, а саме: показники ділової активності, показники рентабельності, зіставлення обсягів власного і статутного капіталу, темп зростання страхових премій, страхові виплати, страхові резерви, частка страхових платежів, належних перестраховикам тощо.

3. Вивчено методики оцінки діяльності страхових компаній світовими рейтинговими агентствами. Питаннями присвоєння рейтингів страховим компаніям займаються спеціалізовані рейтингові агентства. Категорії страхових компаній встановлюють такі служби, як Ей. Ем. Бест Ко (A.M. Best Co.), Стендард Енд Пурз Корп (Standard & Poor's Corp.), Мудіз Інвесторз Сервіс (Moody's Investors Service), Даф энд Фелпс Кредит Рейтинг Ко (Duff & Phelps Credit Rating Co.) і Вейс Ресеч (Weiss Research), Фітч Ай Бі Сі Ей (Fitch IBCA).

Аналіз страхової компанії рейтинговими агентствами, насамперед, враховує розгляд широкого спектра кількісних та якісних факторів, що впливають на фінансову стійкість страхової компанії.

Практично всі рейтингові агентства використовують поєднання великих та малих літер А, В, С, D, Е, F, цифр від 1 до 3, а також знаки «+» та «-» при визначенні рейтингу. Рейтингові класи, які надаються провідними світовими рейтинговими агентствами відрізняються певними характеристиками.

Розглянуто методики рейтингування таких світових рейтингових агентств як Standard & Poor's, А.М. Best, Moody's та Fitch Ratings.

4. Надано організаційно-економічну характеристику ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ». ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» – страхова компанія, яка зареєстрована 28 березня 1996 року в місті Києві. Страхова група «АСКА» – це об'єднання страхових компаній ПрАТ УАСК «АСКА», ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» і АТ СК «АСКО Донбас–Північний» – потужна страхова структура, лідер страхового ринку України. Головною метою фінансової діяльності ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» є забезпечення стійкого положення на ринку. Для досягнення такого результату потрібно підтримувати платоспроможність та рентабельність страхової компанії.

За даними аудиторського висновку на 31.12.2020 р Товариством дотримано умови забезпечення платоспроможності та достатності капіталу, норматив ризиковості операцій, норматив якості активів.

Інвестиційний портфель Товариства складають боргові цінні папери – ОВДП, емітентом яких є Міністерство фінансів України, депозитні вклади в банківських установах, що мають рейтинг не нижче АА та акції українських підприємств.

5. Проведено аналіз фінансового стану ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ».

Аналіз стану та структури активів ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» за 2016-2019 роки виявив, що в страховій компанії відбулося скорочення валюти балансу у 2019 році. Головною причиною такого скорочення є зменшення суми оборотних активів на 11,81% у 2019 році у загальній структурі активів страхової компанії.

Проведений аналіз пасиву балансу дає підстави зробити висновок, що власний капітал страхової компанії збільшився на 14,52%. Це свідчить про зростання рівня фінансової незалежності страхової компанії і підвищення її потенційної здатності залучати позикові кошти на вигідніших умовах.

Довгострокові зобов'язання та забезпечення товариства скоротилися у 2019 році на 14,07% порівняно з 2016 роком, а поточні зобов'язання та забезпечення зменшились на 46 тис. грн, при цьому частка цієї статті зменшилась на 0,01%.

Сума нерозподіленого прибутку зросла за чотири роки на 20,26%. На це значно вплинуло збільшення частки нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) в структурі власного капіталу.

Резервний капітал протягом досліджуваного періоду, 2016-2019 рр., був відсутній.

Фактичний запас платоспроможності на будь-яку дату перевищує нормативний. Проведені розрахунки показали, що ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» є фінансово надійною, рентабельною, стабільною та незалежною. Товариство успішно розвивається та нарощує свій власний капітал за рахунок нерозподіленого прибутку. Нині страхову компанію можна охарактеризувати як таку, яка має доволі низьку імовірність настання банкрутства, що свідчить про стабільну роботу компанії на ринку страхування життя.

6. Визначено місце ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» у рейтинговій оцінці діяльності страхових компаній України. Визначено місце у рейтинговій оцінці діяльності страхових компаній України, а саме: визначено рейтинг страхової

компанії за страховими преміями, страховими виплатами, рівнем виплат, за інвестиційним доходом, розміром активів, власним капіталом, кількістю застрахованих, кількістю укладених договорів. Аналіз рейтингових позицій ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» серед 10-12 найуспішніших компаній зі страхування життя в Україні дає підстави стверджувати, що «АСКА-ЖИТТЯ» знаходиться серед ТОП-страховиків, і в середньому займає восьму позицію за результатами рейтингів за вісьмома основними показниками діяльності страхових компаній.

7. Вивчено досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності страхових компаній. Вивчено зарубіжний досвід рейтингової оцінки діяльності страхових компаній. Світовий досвід у сфері складання рейтингів налічує більше 100 років і кількох десятків рейтингових агентств. Всесвітнє визнання в галузі страхування мають п'ять рейтингових агентств: A. M. Best Zi, Duff & Phelps, Moody's Investor Service Inc., Standard & poor's Corp. і Weiss Research Inc.

Розглянуто деякі аспекти зарубіжної практики рейтингових оцінок страхових компаній на прикладі США, Німеччини, Франції, Великої Британії.

8. Визначено напрями вдосконалення рейтингової оцінки діяльності страхових компаній. Визначено, що для одержання повної інформації про надійність страховика, його сучасний стан та перспективи розвитку, необхідно проводити аналіз фінансового стану страховиків систематично, детально та в динаміці.

Застосовано рейтингову систему оцінки за методикою Л. В. Шірінян для рейтингу страхових компаній України та визначення у ньому місця ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ». З отриманих результатів рейтингу можна побачити, що перші три місця посіли відповідно «КНЯЖА ЛАЙФ», «ARX LIFE», «PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ». На четвертому місці опинилися «АСКА-ЖИТТЯ» та «ФОРТЕ ЛАЙФ», а п'яту позицію посіла «УНІКА-ЖИТТЯ». Серед 10 компаній, які

аналізовано за звітними даними 2020 року, зазначені п'ять компаній мають найбільшу платоспроможність та фінансову стійкість.

За результатами рейтингу за відносними показниками позиції страхових компаній у рейтингу відрізняються від тих, які враховувались при визначенні їх місця в рейтингу за абсолютними показниками. Так, досліджувана нами компанія ПрАТ «УАСК АСКА–ЖИТТЯ» за абсолютними показниками мала 8-му позицію в рейтингу, а за відносними, які, на наш погляд, є більш показовими – четверту.

9. Проведено планування використання фінансових ресурсів ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» з метою підвищення позиції страхової компанії в рейтингу. З метою підвищення прибутковості власних коштів, компанії необхідно не тільки залучити, а й ефективно розпорядитися позиковим капіталом. Правильність таких дій керівництва страхової компанії і показав ефект фінансового важеля. Аналіз засвідчив, що найвище значення ефекту фінансового левериджу досягається при співвідношенні власного капіталу до позикового 75% до 25%, і становить 1,72.

З метою отримання прибутку страхова компанія ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» розміщує кошти математичних резервів на депозити банків та облігації внутрішньо-державної позики.

Розраховано, що розміщення коштів страхових резервів в обсязі 22800 тис. грн принесе страховій компанії ПрАТ «УАСК «АСКА-ЖИТТЯ» інвестиційний дохід в розмірі 1716,55 тис. грн: у тому числі сума доходу на банківські вкладення становитиме 1575 тис. грн, а на облігації – 141,55 тис. грн. При цьому процент доходу на вкладений капітал становитиме 7,5%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дьячкова Ю. М. Страхування: навчальний посібник / Ю. М. Дьячкова; Мінво освіти і науки України, Донбаська держ. машинобудівна академія. – К. : ЦУЛ, 2008. – 240 с.
2. Войтович Л. М. Рейтингова оцінка страхових компаній в Україні: сутність і особливості / Л. М. Войтович // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 801 – 805.
3. Волохова Л. Ф. Рейтингування страховика як інструмент виявлення фінансових ризиків / Л. Ф. Волохова // Наукова практичний збірник. Финансовые услуги. – 2017. – № 2. – С. 14–19.

4. Батковський В. А. Рейтингова оцінка діяльності банків [Текст] / В. А. Батковський // Фінанси України. – 2014. – № 5. – С. 145–151.
5. Буздалин А. В. Как построить рейтинг стратегической надежности банков / А. В. Буздалин // Банковское дело. – 2011. – № 11. – С. 2–9.
6. Рубцов Б. Б. Зарубежные фондовые рынки: инструменты, структура, механизм функционирования / Б. Б. Рубцов. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 410 с.
7. Міщенко В. І. Банківський нагляд: навч. посіб. / В. І. Міщенко, А. П. Яценюк, В. В. Коваленко, О. Г. Коренева. – К.: Знання, 2014. – 406 с.
8. Андрианова Л. Н. Кредитный рейтинг: теоретические аспекты / Л. Н. Андрианова // Банковские услуги. – 2010. – № 1. – С. 13–24.
9. Фінанси страхових компаній: навч. посіб. / Н. Г. Нагайчук, О. О. Гончаренко. – К.: УБС НБУ, 2010. – 390 с.
10. Готовчиков И. Ф. Новые технологии взвешивания рейтингов / И. Ф. Готовчиков // Банковские услуги. – 2015. – № 11. – С. 2–11.
11. Карчева Г. Рейтингові оцінки надійності банків та їх роль у підвищенні капіталізації банківської системи / Г. Карчева, А. Камінський, О. Юрчук // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 2. – С. 22–28.
12. Обліково-аналітичне забезпечення управління небанківськими фінансовими установами: монографія / за наук. ред. канд. екон. наук М. Й. Гедза. – К., 2009. – 390 с.
13. Шірінян Л. В. Незалежний рейтинг ринку страхування в Україні // Фінанси України. – 2005. – №11. – С. 118-125.
14. Романенко Є. Дискантне (публічне) рейтингування суб'єктів страхового бізнесу / Є. Романенко // Персонал. – 2007. – № 3. – С. 24–27.

15. Азаренков Г.Ф. Рейтингова оцінка у визначенні сталості розвитку страхових компаній / Г.Ф. Азаренков // Коммунальное хозяйство городов. – 2005. – № 61. – С. 262 – 267.
16. Савина А. В. Роль рейтингов при оценке конкурентоспособности предприятий / Савина А. В. // Практический маркетинг. – 2006. – №8. – С. 7-11.
17. Александрова М. М. Порядок здійснення рейтингової оцінки страховика / М. М. Александрова, А. Ю. Полчанов // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. – 2008. – № 1.(43) – С. 227-233.
18. Світлична О. С. Актуальні проблеми рейтингування страхових компаній / О. С. Світлична // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2010. – № 691. – С. 210–218.
19. Козьменко О. В. Рейтингування страхових компаній і розрахунок страхових тарифів на базі використання економіко-математичних методів: монографія / О. В. Козьменко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 95 с. (6,13 друк. арк.).
20. Розпорядження Держфінпослуг «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 р., № 3755. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc>.
21. Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/files/ROZPORYADGHRNYA/2018/16-01/%D0%A0%D0%9A-66.pdf>
22. Закон України «Про Страхування». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
23. Дьячкова Ю. М. Порівняння систем оцінки фінансової стійкості страховика / Ю. М. Дьячкова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2007. – С. 159–163.

24. Шірінян Л. В. Рейтингова система і рейтинг-оцінка фінансової стійкості страхових компаній України / Л. В. Шірінян // Світ Фінансів. – 2007. – Вип. 2 (11). – С. 152-163.
25. Методика рейтингового оцінювання фінансової надійності (стійкості) страховика. – Рюрік. Національне рейтингове агентство. – 2015. – С. 1–6.
26. Александрова М. М. Страхування: Навчально-методичний посібник. – К.:ЦУЛ, 2002. – 208 с.
27. Габидулин И. Есть интересный подход к рейтинговой оценке страхового рынка / И. Габидулин // Финансовые услуги. – 2003. – №4. – С.16-17.
28. Селиверстов А. Оценка финансового состояния страховщиков / Л. А. Селиверстов // Страхова справа. – 2003. – №4. – С.80–87.
29. Юрченко Л.А. Финансовый менеджмент страховщика. Учеб. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 199 с.
30. Ткаченко Н. Досвід оцінювання міжнародними рейтинговими агентствами фінансової стійкості страховиків / Н. Ткаченко // Вісник КНТЕУ. – 2010. – № 1. – С. 68-83.
31. Залетов О. Рейтингові агентства та їх вплив на страхових ринок / О. Залетов // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Економіка. – 2008. – № 104. – С. 44–46.
32. Чуринова И. Рейтинговая оценка российских страховщиков: миф или необходимость / И. Чуринова // Страховое ревю. – 2000. – № 9. – С. 14–37.
33. Кембелл-Харт Э. Методология Standard & Poor's для определения рейтинга страховых компаний / Э. Кембелл-Харт. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www. standardandpoors.ru](http://www.standardandpoors.ru).
34. Сайт міжнародного рейтингового агентства Fitch Ratings [Електронний ресурс]. – Режим доступа: [http://www.fitchratings.ru/ index.wbp](http://www.fitchratings.ru/index.wbp)
35. Levin A. Determining the inherent risk in step one of the rating process / Levin Alan, Elkind Craid // The Review. – 1996. – № 2. – P. 11–16.
36. Capsomera C. Management and corporate strategy are key rating element / Capsomera Celia, Levin Alan // The Review. – 1996. – № 3. – P. 14–21.

37. Офіційний сайт рейтингового агентства «Кредит-Рейтинг». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credit-rating.com.ua/ru/ratings/inter.html>
38. Офіційний сайт ПрАТ «УАСК АСКА-ЖИТТЯ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://aska-life.com.ua/>
39. Александров А. А. Страхование. – М.: ПРИОР, 1998. – 198 с.
40. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Навч. посіб. (друге видання, перероблене і доповнене) / Л.О. Омелянович, О.З. Чайковська, Г.Є. Долматова, О.В. Іванова, А.Ф. Кононенко, І.І. Канєєва, О.В. Гладкова, Г.М. Александрова – Донецьк.: ДонНУЕТ, .2008. – 281 с.
41. Рейтинг компаній страхування життя. Forinsurer: [сайт]. – [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/life>
42. Шірінян Л. В. Фінанси страхових організацій [Електронний ресурс]: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» денної та заочної форм навчання / Л. В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2019. – 106 с.
43. Нові вимоги до якості активів страхових компаній: Розпорядження Нацкомфінпослуг від 8 серпня 2019 року. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.insa.com.ua/uk/blog/novye-trebovaniya-k-kachestvu-aktivov-strahovyh-kompanij>
44. Горбач Л. М. Страхова справа: навчальний посібник / Л. М. Горбач. – 2-ге вид., випр. – К.: Кондор, 2003. – 252 с.
45. Плиса В. Й. Основи страхування: Навч. посібник/За ред. М. І. Крупки. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 144 с.
46. Бахмут О. Аналіз платоспроможності підприємства [Текст] / О. Бахмут // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – 4. – с. 21–23.

47. Карминский А. М. Рейтинги в экономике: методология и практика / А. М. Карминский [и др.]. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 240 с.
48. Позднякова Л. О. Проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах / Л. О. Позднякова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 6. – с. 250–254.
49. Нестерова С. Л. Аналіз ринку страхових послуг України / С. Л. Нестерова // Статистика України. – 2009. – № 4. – с. 46–51.
50. Кнейслер О. В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / О. В. Кнейслер. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 240 с.
51. Страхові послуги: Підручник / [Т. М. Артюх, О. О. Гаманкова та ін.]; за ред. С. С. Осадця і Т. М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2007. – 464 с.
52. Страхування: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни : навчально-методичний посібник / КНЕУ; ред. О. О. Гаманкова. – К. : КНЕУ, 2000. – 120 с.
53. Шірінян Л. В. Фінансовий аудит як форма контролю і необхідна умова саморегулювання страховиків на ринку / Л. В. Шірінян, Г. О. Роганова // Фінансові послуги. – 2019. – №4-5. – С. 2-10.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги
до фінансової звітності»

			КОДИ
			31 грудня 2019 р.
Дата (рік, місяць, число) ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ АСКА - ЖИТТЯ"			
Підприємство		за ЄДРПОУ	24309647
Територія	Київ	за КОАТУУ	8038900000
Організаційно-правова форма господарювання	Недержавне страхування	за КОПФГ	96220
Вид економічної діяльності	Страхування життя	за КВЕД	65.11
Середня кількість працівників	63	Контрольна сума	A6F09687B5D615B2A2C3D80BCA632762449FADB6
Адреса, телефон			
044 492-84-92 , 492-84-92			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2019 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	623	652
первісна вартість	1001	1258	1403
накопичена амортизація	1002	635	751
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	22713	22961
первісна вартість	1011	36813	38482
знос	1012	14100	15521
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших	1030	0	0

підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	23701	27183
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	27513	27026
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	74550	77822
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	65	85
Виробничі запаси	1101	65	85
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	108	87
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	930	1278
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	440	402
Поточні фінансові інвестиції	1160	54510	30796
Гроші та їх еквіваленти	1165	57849	71303
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	57849	71303
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	279	1359
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	279	1359
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	114181	105310
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1200	0	0
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	19385	19385
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	5477	4641
Додатковий капітал	1410	1	1

Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	52204	53922
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	77067	77942
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1508	1663
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	87314	95128
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	33038	35687
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	54276	59441
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	88822	96791
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	20	76
розрахунками з бюджетом	1620	4968	3909
у тому числі з податку на прибуток	1621	4921	3884
розрахунками зі страхування	1625	29	42
розрахунками з оплати праці	1630	241	120
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	67	146
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	17517	4099
Усього за розділом III	1695	22842	8399
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами,	1700	0	0

утримуваними для продажу, та групами вибуття			
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	188731	183132

Керівник

Пантова Олена Борисівна_____
(підпис)

Головний бухгалтер

Данилова Ірина Леонідівна_____
(підпис)

		КОДИ
	Дата (рік, місяць, число) ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ АСКА - ЖИТТЯ"	31 грудня 2019 р.
Підприємство	за ЄДРПОУ	24309647

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	383638	500671
Чисті зароблені страхові премії	2010	383638	500671
Премії підписані, валова сума	2011	383787	500897
Премії, передані у перестраховання	2012	149	226
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	5530	3952
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	6180	25233
Валовий:			
прибуток	2090	371928	471486
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-889	690
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-4085	22448
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-5165	22371
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	1080	77
Інші операційні доходи	2120	544	930
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	10461	8839
Витрати на збут	2150	355590	467606
Інші операційні витрати	2180	1667	5367
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-356	-4267
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	13742
збиток	2195	220	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	16267	20274
Інші доходи	2240	1352	241
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	3350	3047
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	1763

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	14049	29447
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	12331	17847
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1718	11600
збиток	2355	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	708	1125
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-1544	-5538
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-836	-4413
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-836	-4413
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	882	7187
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	420	617
Витрати на оплату праці	2505	9788	7276
Відрахування на соціальні заходи	2510	2037	1498
Амортизація	2515	1097	1051
Інші операційні витрати	2520	359350	448232
Разом	2550	372692	458674
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник

Пантова Олена Борисівна_____
(підпис)

Головний бухгалтер

Данилова Ірина Леонідівна_____
(підпис)

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНЬКА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ АСКА - ЖИТТЯ"	31 грудня 2019 р.
	за ЄДРПОУ	
		24309647

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2019 рік

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	0	0
Повернення податків і зборів у тому числі податку на додану вартість	3005	172	70
Цільового фінансування	3010	0	0
надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	0	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	0	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	497	444
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	383176	500123
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	1761	10
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	4021	4147
Праці	3105	7754	5737
Відрахувань на соціальні заходи	3110	2043	1487
Зобов'язань з податків і зборів	3115	15863	21618
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	13368	17256
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	0	0
Витрачання на оплату авансів	3135	0	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	0	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	0	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	0	0
Інші витрачання	3190	374300	473347
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-18375	-5689
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			

Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	21579	3105
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	15917	15257
дивідендів	3220	0	4763
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	91	867
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	71786	22720
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	76674	38292
необоротних активів	3260	0	0
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	380	775
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	0	0
Інші платежі	3290	0	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	32319	7645
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	0	0
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	131	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	0	0
Погашення позик	3350	0	0
Сплату дивідендів	3355	0	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	0	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	0	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	0	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	0	0
Інші платежі	3390	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	131	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	14075	1956
Залишок коштів на початок року	3405	57849	56032
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-621	-139
Залишок коштів на кінець року	3415	71303	57849

Керівник

Пантова Олена Борисівна_____
(підпис)

Головний бухгалтер

Данилова Ірина Леонідівна_____
(підпис)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги
до фінансової звітності»

			КОДИ
		Дата (рік, місяць, число)	31 грудня 2017 р.
Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ АСКА - ЖИТТЯ"	за ЄДРПОУ	24309647
Територія	Київ	за КОАТУУ	8038900000
Організаційно-правова форма господарювання	Недержавне страхування	за КОПФГ	96220
Вид економічної діяльності	Страхування життя	за КВЕД	65.11
Середня кількість працівників	57	Контрольна сума	0F36FCB6F85FF8585932 35E4F3DF29D3F3974C2 B
Адреса, телефон	03186 КИЇВ, Авіаконструктора Антонова, буд.5 044 492-84-92 ,492- 84-92		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			v

БАЛАНС
(Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2017 р.

Форма N 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	545	596
первісна вартість	1001	1022	1142
накопичена амортизація	1002	477	546
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	21095	21931
первісна вартість	1011	32310	34446
знос	1012	11215	12515
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0

Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	43806	36491
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	31782
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	65446	90800
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	51	52
Виробничі запаси	1101	51	52
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	114	53
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1345	678
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	36010	842
Поточні фінансові інвестиції	1160	29903	39359
Гроші та їх еквіваленти	1165	80069	56032
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	80069	56032
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	271	202
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	271	202
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	147763	97218
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1200	0	0
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	19385	19385
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	20809	20787
Додатковий капітал	1410	1	1
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	19585	29707

Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	59780	69880
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1038	1261
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	141653	110375
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	42086	33728
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	99567	76647
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	142691	111636
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	21	8
розрахунками з бюджетом	1620	2236	4364
у тому числі з податку на прибуток	1621	2198	4330
розрахунками зі страхування	1625	23	45
розрахунками з оплати праці	1630	206	181
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	192	141
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	8060	1763
Усього за розділом III	1695	10738	6502
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	213209	188018

Керівник

Пантова Олена Борисівна_____
(підпис)

Головний бухгалтер

Данилова Ірина Леонідівна_____
(підпис)

Підприємство	Дата (рік, місяць, число) ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНЬСЬКА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ АСКА - ЖИТТЯ" за ЄДРПОУ	КОДИ
		31 грудня 2017 р.
		24309647

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2017 р.

Форма №2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	296306	180559
Чисті зароблені страхові премії	2010	296306	180559
Премії підписані, валова сума	2011	296491	180837
Премії, передані у перестраховання	2012	185	278
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	3102	2164
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	28164	33980
Валовий:			
прибуток	2090	265040	144415
збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	8358	10012
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	22851	8158
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	22920	8266
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	69	108
Інші операційні доходи	2120	992	837
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	7086	7982
Витрати на збут	2150	276018	162308
Інші операційні витрати	2180	7868	5496
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	6771	5133
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	6269	0
збиток	2195	0	12364
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	14534	21397
Інші доходи	2240	1381	619
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	0	0
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	673	408

Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	21511	9244
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	12427	7001
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	9084	2243
збиток	2355	0	0
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1016	1816
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	1016	1816
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-1038	327
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	2054	1489
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	11138	3732
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	555	1538
Витрати на оплату праці	2505	5956	6003
Відрахування на соціальні заходи	2510	1251	1218
Амортизація	2515	914	837
Інші операційні витрати	2520	282296	148020
Разом	2550	290972	157616
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Керівник

Пантова Олена Борисівна_____
(підпис)

Головний бухгалтер

Данилова Ірина Леонідівна_____
(підпис)

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКА АКЦІОНЕРНА СТРАХОВА КОМПАНІЯ АСКА - ЖИТТЯ"	31 грудня 2017 р.
	за ЄДРПОУ	
		24309647

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 2017 рік

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	0	0
Повернення податків і зборів	3005	103	93
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	0	0
надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	0	0
Надходження від повернення авансів	3020	0	0
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	0	0
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	0	0
Надходження від операційної оренди	3040	364	304
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	296072	180571
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	7	0
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	3312	3454
Праці	3105	4748	4746
Відрахувань на соціальні заходи	3110	1269	1217
Зобов'язань з податків і зборів	3115	14647	8362
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	10295	3258
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	0	0
Витрачання на оплату авансів	3135	0	0
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	0	0
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	0	0
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	0	0
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	0	0
Інші витрачання	3190	306901	183074
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	-34331	-19885

II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	12196	32281
необоротних активів	3205	0	0
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	15162	19946
дивідендів	3220	38	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	601	400
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	166	0
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	17909	36143
необоротних активів	3260	0	0
Виплати за деривативами	3270	0	0
Витрачання на надання позик	3275	355	1335
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	0	0
Інші платежі	3290	0	6820
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	9899	8329
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	0	0
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	0	0
Погашення позик	3350	0	0
Сплату дивідендів	3355	0	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	0	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	0	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	0	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	0	0
Інші платежі	3390	0	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-24432	-11556
Залишок коштів на початок року	3405	80069	91599
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	395	26
Залишок коштів на кінець року	3415	56032	80069

Керівник

Пантова Олена Борисівна_____
(підпис)

Головний бухгалтер

Данилова Ірина Леонідівна_____
(підпис)